

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Doberdob« v Gocvu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasluženi Evropi.

ZAKLJUČEN PRVI KROG POSVETOVANJA SOCIALISTOV

Vse stranke, razen KD, se strinjajo o nujnosti spremembe vladne večine

Edino liberalci bi radi ostali pri starem - Prvi odgovor na zahteve naprednih in laičnih strank bo dala konferenca KD konec marca Po skorajšnjih praznikih bo Andreottijeva vlada »na razpolago«

Craxi (PSI): »Čakamo na odgovor KD«. La Malfa (PRI): »Lahko zavremo izsiljevanje iz volitvam«

RIM, 25. — S srečanj s socialdemokrati, republikanci in liberalci se je zaključil prvi krog posvetovanj, za katere je dala pobudo PSI. Skoraj gotovo je, da bo temu prvemu krogu sledil še drugi, na katerem bodo stranke poglobile preverjanje programov in skušale iziniti skupno stališče o vladi »po Andreottiju«.

Programska vladna večina in jasna jamstva, da bo program tudi uresničen. To je bistvo sporazuma, ki so ga stranke »vzdržali« dosegle na koncu tega kroga posvetovanj. Edino liberalci se s tem ne strinjajo. Znanje je Craxiju jasno povedal, da »dri v past predčasnih volitev«. Toda PSI, kakor tudi komunisti, republikanci in socialdemokrati, meni, da je Andreottijeva vlada presihala in premalo zaupanja vredna, da bi se lahko spoprijela z resnimi vprašanji.

»KD bo sedaj morala vendar upoštevati naša stališča«, je izjavil Craxi na koncu razgovorov. Vsekakor pa KD zaenkrat ne kaže, da bi spremenila svoje mnenje o nedotakljivosti sedanjih političnih ravnotežij in odklonilnega stališča o »programski večini«.

Konec marca bo KD sklicala svoj organizacijski konferenco, ki bo gotovo priložnost za politično preverjanje, katerega se bo udeležil tudi Zaccagnini. Za tedaj pričakuje vsi odgovor strankam »doka vzdržani«.

Nobenega dvoma ni, da KD tudi ne more v nedogled izsiljevati z razpustom parlamenta in novimi volitvami, saj mora računati tudi na zrahlan položaj predsednika republike Leoneja.

Vsekakor je pred tem še nekaj pomembnih obveznosti in rokov. Do 8. aprila mora parlament odobriti »čepav« spremembo vladne gospodarske ukrepe. Takoj zatem, zahtujejo, bo vlada sporočila, da sje na razpolago. Po temli neč bi se moralo torej, razen če ne bo prišlo do posebnih dogodkov, začeti obdobje »po Andreottiju«.

Kakšna bo nova vlada? Komunisti in socialisti so za »zasilno vladno demokratično enotnost«, vendar se s to rešitvijo socialdemokrati ne strinjajo in raje zagovarjajo »podrejeno možnost«, s katero bi se strinjala tudi levica: demokratična vlada z vključitvijo nekaterih vidnih levicarskih strokovnjakov.

»Najti moramo politični izraz vlade, ki naj ustreza zapletenosti sedanjega trenutka«, je naprimer previdno poudaril Craxi. Vsekakor pa so stranke »doka vzdržani« odločne, da se nekaj mora spremeniti.

»Če bomo dosegli sporazum o programu, in to so dan z vsi pogoji«, izjavlja tajnik PRI Biasini. »Si ne moremo niti misliti, da bi tak sporazum ne imel tudi izrazito političnih posledic«. La Malfa pa se dodaja v navidezni polemiki z liberalci, ki pa izven kot opozorilo demokratizacijam: »Dani so tudi pogoji. Za zavrnemo tudi izsiljevanje s predčasnimi volitvami«.

Skoraj istočasno je to misel podprl komunist Napolitano z izjavo za neki londonski dnevnik: »Italija potrebuje vlado, ki naj v čimvečji meri odraža njeno stvarnost. To pa ni sedanja vlada. Lahko torej rečemo, da podpora vladi z vzdržanimi glasovi ne bo več dolgo trajala«.

CANDIDA CURZI

MOSKVA, 25. — Predsednik sovjetske vlade Kosigin je danes brzojavno čestital novemu indijskemu premieru Morardžiju Desaiju.

Demokristjan predsednik deželnega sveta Emilije-Romagne

RIM, 25. — Deželnemu svetu rdeče Emilije - Romagne bo od sedaj predsedoval demokristjan, Natalino Guerra, bivši načelnik demokristanske opozicije, je bil namreč izvoljen s 45 glasovi od prisotnih 48 svetovalcev za predsednika deželnega sveta. Predlog so socialisti in komunisti, ki od ustanovitve dalje vodijo deželo Emilijo - Romagno, dali že pred nedavnimi volitvami z utemeljitvijo, da se opoziciji daje tako demokratična možnost nadzora nad celotno deželno vlado KPI-PSI. Sledila so večmesna pogajanja in končno sklep KD, da predlog sprejme. Guerra je s tem v zvezi pojasnil, da ne gre za nikakšen politični sporazum z levico, pač pa za nekakšno »pravico manjšine«, da vodi predsedstvo deželnega sveta in tako izpolnjuje svojo nadzorstveno vlogo.

Resnici na ljubo, velja povedati, da so socialisti, katerim je do nedavnega pripadalo to mesto, izrazili precej pomislekov prav zaradi dejstva, da je do izvolitve predsednika deželnega sveta prišlo brez predhodnega političnega sporazuma. Proti demokristanskemu predsedstvu so glasovali samo predstavniki MSI in PDUP.

RIM, 25. — Petrolej, industrijsko in finančno sodelovanje ter okrepitev izmenjav bodo v središču pogovorov, ki jih bo od jutri do 2. aprila imel italijanski minister za zunanjo trgovino Rinaldo Ossola z voditelji Ekvadorja in Venezuele.

III. REDNI OBČNI ZBOR SLORI

V 33 mesecih intenzivnega delovanja je inštitut krepko zaoral v ledino

V prihodnje še bolj razvejana dejavnost - Izvoljen nov upravni odbor S sprejetjem 11 novih raziskovalcev se število članov SLORI poveča na 59

V Gregorčičevi dvorani je bil sinoči III. redni občni zbor Slovenskega raziskovalnega inštituta. Po pozdravnem nagovoru predsednika prof. Volčiča, ki je med prisotnimi se posebej pozdravil profesorja Bibiča in Zajca s fakultete za politične vede, sociologijo in novinarstvo na ljubljanski univerzi, so zbor pozdravili Miroslav Košuta za SKGZ, prof. Zajec za ljubljansko fakulteto, Bukavec za Kmečko zvezo in M. Kravos za Slavistično društvo. Slovensko gospodarsko združenje pa je na zbor naslovilo pozdravno pismo.

Sledilo je poročilo upravnega odbora o delovanju SLORI v razdobju med II. in III. občinim zborom, ki ga je podal ravnatelj dr. Karel Šiško. Dejavnost Slovenskega raziskovalnega inštituta — je dejal dr. Šiško — se je med II. in III. rednim občnim zborom odvijala na podlagi sprejetega delovnega programa. Za izvedbo simpozija o sociogospodarskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji, je inštitut organiziral delovne skupine na Trzaskem, Gorškem, Beneskem in v Kanalski dolini. Na podlagi terenskega raziskovalnega in analitičnega dela je inštitut pripravil dva referata na Trzaskem, enega na Gorškem, tri na Beneskem in dva v Kanalski dolini. Anketne so zajele na narodno mešanem območju Furlanije - Julijske krajine približno 6.000 prebivalcev slovenske narodnosti, kar je 5 odst. Slovencev v naši deželi. Zbrani podatki bodo služili za poglobljanje nakanah problemov in svetlitev procesov, ki se odvijajo med slovensko narodnostno skupnostjo.

Inštitut je preko svojih sodelavcev še dalje zbiral podatke o slovenski šoli na Trzaskem in Gorškem, prav tako ni pozabil na za ključne posveta o slovenski šoli v septembru 1975 v zvezi z nadaljevanjem specializiranih srečanj o šolskih vprašanjih. Zato je 18. decembra 1976 priredil s Sindikatom slovenske šole v Trstu posvet o psihopedagoški službi, ki je mobiliziral večje število študentov, šolnikov in staršev na skupnem ciklusijskem popoldnevu. Prav tako je na pobudo slovenskih šol pomagal organizirati ciklusijske ure o študijskem usmerjevanju srednješolcev. Ta pobuda se nadaljuje tudi v novem šolskem letu.

Leta 1974 se je inštitut na pobudo Slovenskega gospodarskega združenja začel baviti z raziskavama o slovenskih obrtnikih in gostinčih na Trzaskem. Na prošnjo »Primorskega dnevnika« in Založništva tržaškega tiska je inštitut po letu dni trajajočih pripravah začel vzorčno raziskavo o naročnikih »Primorskega dnevnika« na Trzaskem in na Gorškem.

V času med II. in III. rednim občnim zborom — je nadaljeval dr. Šiško — so se nekateri člani inštituta aktivno bavili s preučevanjem regulacijskih načrtov na Trzaskem in pomagali slovenskim ljudem in organizacijam pri izdelovanju predlogov o preureditvi občinskih regulacijskih zamisli.

Na Gorškem je vzporedno z raziskavo o število poteka tudi aktivna pomoč članov inštituta slovenskim in drugim organizacijam pri obrambi štandarskega prostora. V Beneski Sloveniji so terenske raziskave ter začela raziskava o migracijskih tokovih prispevala k osvežitvi nekaterih vprašanj. Istočasno so bili člani v Beneski Sloveniji aktivni pri zbiranju podatkov o posledicah potresa in so bili vsakodnevno v stikih s potrebnimi in zahtevnimi tamkajšnjih slovenskih društev.

Prvič po dolgem času je prišla na dan tudi problematika Kanalske doline. Z delom za simpozij se je skupina sodelavcev inštituta začela spoprijemati s problematiko na troneji med Italijo, Jugoslavijo in Avstrijo. Dejavnost je že rodila določene uspehe, kar nalaga inštitutu velike obveze na tem območju.

V času med II. in III. rednim občnim zborom se je območna dejavnost inštituta zaradi potreb, ki so mu jih nalagale priprave na januarjski simpozij, razširila. Že pred II. občnim zborom se je dežanska zaveza avtonomna dejavnost inštituta na Gorškem, s 1. septembrom 1976 pa se je z novo nastavljenim strokovnjakom začela avtonomna dejavnost inštituta v Cedadu. Tako v Gorici kot v Cedadu pa se postavlja vprašanje prostorov, ker njihova pomanjkanja ovira inštitutsko delovanje.

V Trstu se je v vsem tem času nadaljevalo zbiranje dokumentarnega gradiva, ki ga je že veliko na razpolago, čeprav še ni popolnoma urejeno zaradi pomanjkanja pomožnih delovnih sil in zaradi stiske s prostorom. Z aprilom ali majem pa bo inštitut dobil nov sedež, ki bo veliko bolj primeren za raziskovalno, študijsko in tudi dokumentarno delo.

V času med II. in III. občnim zborom je inštitut po zahtevi Založništva tržaškega tiska izdal slovenski tekst »Zbornika o slovenski šoli«. V tisku je zdaj italijanski tekst istega zbornika. Za simpozij o sociogospodarskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji je v dveh ponatisih izdal 320 izvodov 18 slovenskih referatov in 230 izvodov 18 italijanskih referatov.

V 15 mesecih po II. občnem zboru je inštitut obiskoval in izmenjav izkušenj, sodelovanje z inštitutom za geografijo univerze v Ljubljani, je vzpostavil stike s Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani ter plodno sodelovanje z njenim računskim centrom, podpisal dogovor o sodelovanju z inštitutom za narodnostna vprašanja v Ljubljani, vzpostavil stik za sodelovanje s Centrom za zgodovinsko preučevanje Italijanske unije za Istro in Reko v Rovinju, nadaljeval s plodnim sodelovanjem s Slovenskim znanstvenim inštitutom v Celovcu. Vabljen je bil na sodelovanje z univerzo v Mariboru, z inštitutom za sociologijo v Ljubljani, z Urbanističnim inštitutom SR Slovenije, v glavnem je že vzpostavil kontakt z Zavodom za spomeniško varstvo SR Slovenije, nadaljuje z izmenjavo dokumentacije z Zavodom za regionalno in družbeno planiranje SR Slovenije. Vzpostavil je tudi stik z Zavodom za migracije in narodnosti v Zagrebu.

Na tržaški univerzi ima kontakte s katedro za ekonomsko zgodovino ekonomske fakultete in sociološki predmeti fakultete za politične vede. Vzpostavil je tudi stike s slovenskimi občinskimi upravami na Trzaskem in Gorškem, z milsko občino in z nekaterimi občninami Beneske Slovenije. Inštitut ima tudi stalne stike s prof. Pizzorussom z univerze v Pizi.

Kljub vsem težavam, ki so zrasle na naši poti, moramo priznati, da je naš inštitut v 33 mesecih svojega obstoja opravičil svoj nastanek. V teh 33 mesecih se je predstavil na mednarodni konferenci o manjšinah, je organiziral posvet o slovenskem solstvu, je priredil simpozij o sociogospodarskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji, je nudil slovenski in tudi italijanski javnosti 15 referatov, 4 tiskane tekste, (Nadaljevanje na zadnji strani)

V TRENUTKU GLOBOKE DRUŽBENE IN GOSPODARSKE KRIZE V VEČINI DRŽAV EGS

V RIMU SLOVESNA PROSLAVA DVAJSETLETNICE OBSTOJA EVROPSKE GOSPODARSKE SKUPNOSTI

Spori med Francijo in manjšimi državami gospodarske skupnosti glede prisotnosti predstavnika evropske deveterice na gospodarskem vrhu zahodnih industrializiranih držav - Nagovor predsednika G. Leoneja

RIM, 25. — Evropska gospodarska skupnost je proslavila danes svojo 20-letnico s slovesno proslavo v rimskem Kapitolu. V isti zgodovinski dvorani, kjer so podpisali sporazum o ustanovitvi skupnega gospodarskega trga in euratoma.

Pri slovesnosti so bili navzoči tudi francoski predsednik Giscard d'Estaing, zahodnonemški kancler Schmidt, predsednik britanske vlade Callaghan ter predsedniki drugih petih vlad članice Evropske gospodarske skupnosti. Ob njihovem prihodu so jih sprejeli rimski župan Argan, predsednik vlade Andreotti in zunanji minister Forlani.

V slovesnem pozdravnem govoru je predsednik republike Giovanni Leone poudaril izredno resnost go

spodarskega, političnega in družbenega položaja v Evropi ter vprašanja, s katerimi se evropske države morajo še spopasti, med katerimi je potreba po razširitvi gospodarske skupnosti na Jug, k Sredozemlju, kar je pogoj za večjo geopolitično in geoekonomsko ravnotežje. Evropska stvarnost je za sedaj za Evropejce same dokaj nejasen pojem. Je dejal Leone, je pa pomembna realnost za države tretjega sveta, za vzhodne države in za sajne zahtodne zaveznike.

Ob robu slovesnosti je predsednik izvršne komisije EGS Roy Jenkins izjavil, da bi morala ta zgodovinska obletnica postati izhodišče za razvoj, ki naj bi povzročil navdušenje in angažiranost tistih, ki bodo čez 20 let vodili Evropo. Omenil je, da je gospodarstvo skupnosti še vedno v krizi ter omenil predvsem resno vprašanje nezaposlenosti, še zlasti mladinske. Izvršna komisija meni, da bi prizadevanja za stabilizacijo morala zadevati v prvi vrsti države, kjer je inflacijska stopnja večja, ne da bi pri tem zanemarjali druge.

Svet vladnih poglavarjev deveterice držav EGS je najprej obravnaval vprašanje prisotnosti gospodarske skupnosti na londonskem vrhu, ki bo 7. in 8. maja. O tem ni bilo nobene razprave: vsaka delegacija je orisala svoje stališče. Domenili so se, da bodo razpravo obnovili po noči zvečer, med ali po večerji, ki jo je na čast evropskim gostom priredil predsednik italijanske vlade Giulio Andreotti. Če bodo dosegli kakršenkoli sporazum o tem vprašanju, ga bodo formalizirali v teku jutrišnjega zasedanja. Evropski svet je nato analiziral resen svetovni gospodarski in finančni položaj, seveda s posebnim ozrom na položaj v gospodarski skupnosti, tudi v luči priprave na londonsko srečanje z ZDA, Japonsko in Kanado.

V razpravo so posegli zastopniki vseh devetih držav.

Francoski predsednik Valéry Giscard d'Estaing je v začetku zasedanja predlagal kompromisno rešitev glede zastopništva gospodarske skupnosti na skorajšnjem gospodarskem vrhu zahodnih industrializiranih držav. V pismu, ki ga je poslal vladnim poglavarjem, ki se udeležujejo sedanjega rimskega zasedanja, je Giscard d'Estaing predlagal, da bi gospodarska skupnost predstavljali predsednik britanske vlade James Callaghan, ki je začasní predsednik sveta EGS in se mu nujno udeležil londonskega posveta, in kot predsednik britanske vlade. O vprašanju prisotnosti EGS kot take na gospodarskem vrhu zahodnih industrializiranih držav je trenutno v teku žolčna polemika med Francijo

na eni strani in manjšimi državami EGS na drugi. Na predlog Giscarda d'Estainga je takoj reagiral predsednik luksemburške vlade Thorn, ki je izjavil, da je predlog francoskega predsednika popolnoma nezadovoljiv ter je poudaril, da mora Evropsko gospodarsko skupnost zastopati, poleg sedanjega predsednika sveta Callagha-na tudi predsednik izvršne komisije EGS Roy Jenkins. (if)

HAAG, 25. — Glasnik nizozemske kraljice Julijane je sporočil, da bo kraljica sprejela v ponedeljek, 28. marca, predsednika vlade DeUyila, ki je odstopil zaradi sporov znotraj vladne koalicije. Julijana se je z De Uylom pogovarjala še večer preden je predsednik vlade odpotoval v Rim.

OB PODPORI VSEH VLADNIH STRANK

Jacques Chirac izvoljen za pariškega župana

Pariz ni imel župana od časov pariške komune leta 1871

PARIZ, 25. — Prvič od časov pariške komune (1871) ima francosko glavno mesto od danes zjutraj župana. Izvoljen je bil bivši predsednik vlade in predsednik degolistične stranke Jacques Chirac, ki si je za gotovilo zmagal na občinskih volitvah zadnji dve nedelji. Kot so predvidevali, so Chiraca izvolili že pri prvem glasovanju. Edini resen tekmečev kandidat predstavnika Chiraca je bil komunist Henri Fribin, kandidat združene levice. Na pogajanjih med

zastopniki vladnih strank, ki imajo v pariškem občinskem svetu 69 svetovalcev od skupnih 109, so se domnili, da oddajo svoje glasove za Chiraca. Sporazum so večinske stranke dosledno spoštovale, saj je Chirac prejel 67 glasov. Za Fribina je enotno glasovala vsa združena levica in je tako prejel 40 glasov. Jacques Chirac je star 44 let in ima za seboj briljantno politično kariero, ki se je začela aprila 1967, ko mu je takratni predsednik vlade Georges Pompidou poveril mesto podtajnika v ministrstvu za družbene zadeve. Nato je bil podtajnik za gospodarstvo in finance, minister za kmetijstvo od julija 1972 do februarja 1974, nekaj tednov pred smrtjo predsednika Pompidouja pa je bil imenovan za notranjega ministra. Na predsedniških volitvah je odločno podprl Giscarda d'Estainga, ki ga je po svoji izvolitvi konec maja 1974 imenoval za predsednika vlade. Avgusta lani je Chirac odstopil s položaja predsednika vlade zaradi sporov z Giscardom.

V popoldanskem zasedanju pariškega občinskega sveta so izvolili 18 odbornikov. Enajst jih pripada Chiracovi degolistični stranki, medtem ko so neodvisni republikanci predsednika d'Estainga dobili samo eno odborniško.

Chirac bo od sedaj vodil 35 tisoč občinskih funkcionarjev in uradnikov ter bo eden najvidnejših osebnosti pariske občine znana sedem milijard frankov, več kot 1300 milijard lir, kar je več kot proračun Belgije in Luksemburga skupaj. Pariški župan podpisuje vsako leto 15 tisoč gradbenih dovoljenj. (if)

SKUPINA SODNIKOV NASPROTUJE USTAVNOSTI UKREPA

«Zamrznjena» draginjska doklada bo navrgla državi komaj 280 milijard lir

Po mnenju skupine sodnikov, članov »Trileto potere«, je ukrep o prisilnem varčevanju gospodarsko škodljiv

RIM, 25. — Skupina sodnikov, ki pripadajo struji »Trileto potere«, namerava nasprotovati ustavnosti dekleta, po katerem je draginjska doklada zamrznjena polovico za dohodke med 6 in 8 milijonov lir letno in popolnoma preko te meje. Po mnenju teh sodnikov, ki so s tem v zvezi opravili določene analize in osposavajo podatke vlade, je ukrep poleg vsega še škodljiv in neupravičen.

Poglejmo, kaj pravijo sodniki. Po

DANES

Ni samo latinščina

Dijaki nižje srednje šole ne bodo več sklanjali rosa, rosae, latinska slovnica ne bo več vudbo- na orodje za moznane mladostnikov. Poslanska zbornica je s 338 glasovi sprejela nekaj popravkov zakona o reformi nižje srednje šole. Odpravili bodo pouk latinščine, spremenjen bo tudi sistem poučevanja matematičnih in znanstvenih predmetov. Profili popravkom je glasovalo 39 poslancev, eden se je vzdržal. So se ljudje, ki vidijo v latinščini ohranitev 2.000-letne kulture...

Odprava latinščine iz nižje srednje šole ni revolucija, v odstavku, ki jo odpravlja, se nam zdi zanimiv tisti del, ki govori, da je treba posvečati večjo skrb italijanskemu jeziku in kulturi. Treba bo poglobljati tudi znanje tujih jezikov.

Slovenci, ki živimo v Italiji, bi ta odstavek prevedli takole: poglobljati bo treba znanje slovenskega jezika in kulture. Jezika se učimo od malih nog, z reformo je treba začeti v otroškem vrstcu, je temeljna gramatika, ampak je temeljno sredstvo narodne kulture, saj je bistveni prenosnik narodne zgodovine in njegovega načina življenja. Poznatni jezik, pomeni bit kulturno osveščen človek, ne moremo ločiti kulturne in jezikovne zavesti. Slovenci si moramo to ponoviti iz dneva v dan, to mora biti naša praksa. Brez znanja slovenskega človeka, brez poznanja slovenske kulture reve. Skrb za oboje je temeljna postavka slovenske šole, mislim, da je se nismo uresnili.

Tuji jeziki niso samo angleščina, nemščina in ruščina. Italijanski dijaki bi se morali učiti tudi jezikov manjšin. To pomeni, da bi moral v naši deželi solski program predvidevati pouk slovensčine (tudi v italijanskih šolah). Podobno velja za vsa ozemlja, kjer živijo manjšine. Tudi tu je treba seveda sprejeti načelo, da jezik ni samo slovnica. Dobro je npr., da italijanski dijaki poznajo slovenske sklanjajve, vendar mu mora učenje slovensčine pomeniti odprto okno v slovensko kulturo in zgodovino naspoli. Od vedno velja pač načelo, da se ne, ki se ne poznajo, niso dobri sosed. (A. M.)

Odoben ključni člen zakonskega osnutka o industrijskem preusmerjanju

RIM, 25. — Združeni lomisiji za proračun in industrijo sta odobrili tudi 3. člen zakonskega osnutka za industrijsko preusmerjanje. Tretji člen je bil namreč dalj časa sporen in je, po mnenju večine, ključni člen zakona. Zato so tudi mnenja, da bo komisija že v ponedeljek zaključila obravnavo ostalih členov in da se bo razprava v poslanski zbornici začela že 30. marca.

Besedilo člena določa najprej, da bodo podjetja na osnovi izdelanih načrtov za industrijsko preusmeritev prejela podpore do 70 odstotkov stroška, če delujejo na jugu in 40 odstotkov, če delujejo na severu.

Velika podjetja (katerih kapital presega 50 milijard lir) bodo prejela podpore za industrijsko preusmerjanje samo pod pogojem, da 40 odstotkov svojih preusmerjenih dejavnosti namenijo odprtemu gospodarstvu in pri tem navedejo natančne načrte investicij ter število delovnih mest, ki jih na ta način dajejo na razpolago.

V ZVEZI S POŠOJLOM MEDNARODNEGA DENARNEGA SKLADA

Pred srečanjem med vlado in predstavniki sindikatov

Sindikati bodo zahtevali preklc nekaterih vladnih ukrepov

RIM, 25. — Sindikalni predstavniki so trdno odločili dosledno zagovarjati nepostojitvijo stališča v ponedeljkovem srečanju z vlado, čeprav bi to utegnilo spraviti Andreottijev v težave. Ne gre za udarec ali dva sedanjih vlad, je dejal generalni tajnik kovinarskih delavcev UIL Mattina, vendar sem osebno prepričan, da je treba sedaj trdno nastopiti, če hočemo doseči vidne rezultate. Doslej smo vedno popuščali, v zameno pa nismo dobili nič.

Prihodnji ponedeljek bodo tekli med vlado in sindikalnimi predstavniki pogovori o zagotovilih, ki jih mora Italija dati mednarodnemu denarnemu skladu, da bi dobila 530 milijonov dolarjev posojila. V teku pogovorov med strankami, ki s svojimi vzdržanjem v parlamentu omogočajo obstoj vlade in Andreottija, se je pokazala možnost, da bi vnesli nekatere popravke v pogoje, o katerih se je vlada prej domnila s predstavniki mednarodnega denarnega sklada. Kot kaže bi bila vlada pripravljena sprejeti sindikalno zahtevo po spremembi členov 3 in 4 odloka o fiskalizaciji, ki sta zadevala pogajanja v okviru podjetij ter zamrznitev premične lestvice. V zameno so sindikalne organizacije pripravljene proučiti možnost, da bi odpravili vpliv javnih prevoznih in dnevnikov na premično lestvico. V tem smislu se je izrazilo tudi vodstvo enotne sindikalne federacije CGIL, CISL in UIL. V rešitvi, ki jo je objavilo vodstvo sindikalne federacije, ne omenjajo drugih postavk, kot so stroški za nekatere javne storitve, na primer električna energija, voda in plin.

Sindikalna delegacija je predložila vladi vrsto drugih zahtev, da bi dosegla prve konkretne rezultate na področju zaposlitve, nalog, Jugs, cen in davkov. Prav tako bodo zahtevali naj vlada prekliče popravek, ki ga je senat vnesel v odlok o stroških za delo in ki je odpravil vpliv premične lestvice ne samo na odpravnine, kot je predvideval vladni ukrep in so na to pristali tudi sindikati, temveč tudi na starostno doklado. (if)

Pozled na dvorano, kjer je bila slovesnost ob 20-letnici EGS in kjer so pred 20. leti podpisali ustanovno listino gospodarske skupnosti (Telefoto ANSA)

VČERAJ ZAČETEK VII. KONGRESA KOMUNISTIČNE PARTIJE

Uresničevanje osimskih sporazumov prvenstvena obveza za tržaško KPI

Izčrpno poročilo tajnika Rossettija - Poglobljena analiza političnega in gospodarskega položaja - Vzroki in cilji akcije za »Integralno prosto cono« - Vprašanje globalne zaštite slovenske narodnostne skupnosti - Pozdravi gostov

Predsedstvo kongresa med prvim dnevnim sejo

Uresničevanje osimskih sporazumov, obnova in razvoj dežele Furlanije - Julijske krajine: prvenstveni nalogi in naloge tržaških komunistov v boju za novo politično vodstvo v Trstu in v državi; pod tem geslom se je sinoči začel sedmi kongres tržaške avtonomne federacije KPI v veliki dvorani v Ul. Madonina, ki jo je napolnilo 247 delegatov, izvoljenih na 40 sekcijah kongresnih in številni opazovalci in gostje, med njimi delegaciji Zveze komunistov kraško - obalne regije in iz Bujsčine, predsednik deželnega sveta Pittoni, predsednik pokrajinskega odbora Ghersi (tržaški župan Spaccini je postal brzojavko), predstavniki vseh strank ustavnega loka, predsednik SKGZ Race, zastopniki CGIL, ANPI, ANPPA in ANED, ARCI in drugih organizacij.

Sinočni prvi del kongresa je bil skoraj v celoti posvečen obsežnemu in poglobljenemu poročilu pokrajinskega tajnika Rossettija, ki je na 82 gostih člankih strahov (bral jih je več kot dve uri in pol) obravnaval vse najvažnejše probleme sedanega trenutka, tako mednarodne kot vsedržavne, se posebno pa seveda krajevne, s posebnim poudarkom na osimskih sporazumih med Italijo in Jugoslavijo, na perspektivah, ki jih ti sporazumi odpirajo tako na političnem kot na gospodarskem področju, pa tudi na pomenu opozicije, ki se je ustvarila v našem mestu proti temu izredno važnemu političnemu aktu.

Rossetti je podal zelo podrobno sliko tržaškega gospodarstva in njegovega postopnega obubožanja ter opozoril na zgodovinske odgovornosti tržaške buržoazije in vodilnega razreda, po drugi strani pa tudi ugotovil, da je gospodarska slabost Trsta izhajala tudi iz nedokonalosti meja in negotovosti pravnega statusa mesta. Od tod torej še en razlog, zaradi katerega so komunisti odločno podprli osimske sporazume.

Glede zbiranja podpisov za tako imenovano »Integralno prosto cono« je Rossetti avtoritativno priznal, da so nekateri poudarjali to pobudo, poudaril pa je tudi, kako so bili cilji te akcije vseskozi nejasni ter so se stalno spreminjali: najprej so pobudniki integrirane proste cone trdili, da niso proti osimskim sporazumom, samo nekaj tednov pozneje pa predstavljali integralno prosto cono kot alternativo industrijski prosti coni, ki jo predvidevajo italijanski - jugoslovanski sporazumi. Potem so odkrili zaščito okolja, malo kasneje nevarnost »balkanizacije«, končno pa si zadal cilj pokrajinske avtonomije, kar pomeni v bistvu odcep od dežele in od same republike. Toda resnični cilj pobudnikov zbiranja podpisov je bil od vsega začetka jasn: po eni strani preprečiti ali vsaj zakasnit ratifikacijo osimskih sporazumov, po drugi strani pa ustvariti med prebi-

valstvom in institucijami razdor, ki bi koristil določenim krogom ali za pogojevanje strank, ki so na oblasti, ali pa za ustvarjanje pogojev za direkten prevzem oblasti preko občinske liste.

Seveda, če se jim je ta načrt vsaj v neki meri doslej posrečil, je to treba pripisati v veliki meri zgrešenim izbiram rimskih vlad, pa tudi same tržaške KD. In še danes KD omogoča manevre protidemokratskih in krogov, ko aprioristično odklanja sodelovanje s komunisti. Kakšen pomen lahko ima sočasnje - se je vprašal Rossetti - ko pa KD še vedno pri izključitvi komunistov, da bi skupaj uresničili stvari, glede katerih bi se morebitno dogovorili? Dejstvo je, je nadaljeval, da se KD še vedno ni otresla protikomunističnih predsodkov, da še vedno hoče odigrati vlogo »čista« proti komunistom.

Pokrajinski tajnik KPI je omenil pozitivno dejstvo ustanovitve levčarskega odbora na pokrajini in poudaril njuno, da novi odbor dokazuje, da je mogoče na drugačen in nov način upravljati. Toda kljub temu je KPI še vedno mnenja, da bi morali tudi na pokrajini, kot na občini in na deželi, najti širše dogovore med vsemi demokratičnimi silami in tako zagotoviti večjo stabilnost krajevnih uprav.

Se posebno pa je potrebna enotnost demokratičnih sil v fazi uresničevanja osimskih sporazumov, je poudaril Rossetti, ki je nato na podoben navedel razloge, zaradi katerih (Načrtovanje na zadnji strani)

PO MOLOTOVKAH V PRETEKLIH DNEH

Provokacija z »bombami« v Ul. Pellico in Montecchi

Kamufilirana bomba na vratih bivše poslovalnice SPI v zgradbi Il Piccola - Anonimno sporočilo o bombi na Primorskem dnevniku

Po molotovkah v preteklih dneh so se sinoči spet oglasili neznani provokatorji, katerih cilj sta bila tokrat dnevnik »Il Piccolo« in naš »Primorski dnevnik«.

Okrog 22. ure so mimoidoči v Ul. Silvio Pellico opazili pri vratih bivše poslovalnice SPI neke vrste eksplozivno napravo, ki je obstajala iz nekaj pločevinastih cevi, pokvarjene bučke in dveh majhnih baterij. Vse je kazalo, da gre za temperano bombo, zlasti še, ker so se neznani provokatorji potrudili, da je bila naprava videti na moč podobna pravi bombi. Mimoidoči so takoj ustavili karabinjersko patruljo, ki je prav tedaj privzela mitro, ki pa avtom, ti pa so obvestili agente kvesture in svoje kolege, ki so takoj zastražili okolico, medtem ko so izvedenci pregledali domnevno bombo napravo. Kmalu so lahko ugotovili, da gre za spretno in povsem nenevarno kamufilacijo, saj v pločevinastih cevih ni bilo nobenega razstreliva.

Medtem ko so agenti kvesture in karabinjerje imeli opravka v Ul. Silvio Pellico, pa je na št. 113 prišlo nekaj po 23. uri anonimno telefonsko obvestilo, da je bomba tudi v posloju v Ul. Montecchi 6, kjer se tiška Primorski dnevnik.

Vsa ekipa policijskih agentov in karabinjerjev na čelu z vodjem političnega oddelka kvesture dr. Volpejem, polk. Cesarejem in poveljnikom karabinjerjev polk. Forcello, je takoj prihitela v Ul. Montecchi, kjer je v spremstvu predstavnikov uradnega natančno pregledala vso zunanost poslojnice in delno notranje prostore, vendar o kakršni bombi ni bilo ne duha ne sluha. Po kratki preiskavi je lahko ugotovilo, da gre za spretno in povsem nenevarno kamufilacijo, saj v pločevinastih cevih ni bilo nobenega razstreliva.

Tako v prvem kot v drugem primeru je šlo za očito provokacijo tistih krogov, ki imajo vse interese, da bi vzbudili relativno mirno ozračje v našem mestu in nato v ozračju umetno ustvarjene napetosti igrali na karto desničarskega prevratništva.

● V ul. dvorani trgovinske zbornice v Se. Nikolaja 5 bo v nedeljo ob 10. uri občni zbor bolniške blagajne za obnovo iz tržaške pokrajine. Dnevni red obsega med drugim odo-

DRUGI DAN RAZPRAVE V DEŽELNEM SVETU

Razdor med večinskimi strankami zaradi družinskih posvetovalnic

Glasovanje preloženo na sredo - Nepremostljiva nasprotja med laičnimi strankami in krščansko demokracijo

Predvidenega glasovanja zakonškega osnutka, oziroma predloženih sprememb, o družinskih posvetovalnicah na včerajšnjem, ko drugi dan razprave, ni bilo. Krivice je predvsem dejstvo, da se demokratične stranke o nameravanih popravkih niso mogle zediniti in bodo lete predstavitelje, posamično, glasovanje je tako preloženo na sredo, ko se bo zasedanje neprekinjeno nadaljevalo do odločitve zakona.

Izredno dolgo pa je deželni svet zasedal tudi včeraj, saj so bili nekateri posegi zelo izčrpni, drugi pa razvečeni. Preden bi jih pobliže obravnavali, naj se omenimo »kratkost« med občinam in demokratskim svetovalec Persello, kateremu je z nepotrebnostjo in neprimerno ostrino prisločil na pomoč podpredsednik deželnega sveta Varisco, ki pripada isti stranki.

Na milo rečeno neokusen izraz Persella, češ da »posvetovalnice ne smejo biti namenjene sešalesem, je občinstvo odgovorilo z negodovanjem in se, na omenjen predstojnika Varisca ni takoj umirilo, na kar je zahteval izpraznjen dvorane. Po kratki preiskavi in posegu načelnika svetovalskih skupin, ter predsednika Pittonija, je Persello nadaljeval poseg in izvajal ponovno dvomljivo izvajanje. Jutranjo razpravo je pričel socialdemokrat Lonza, ker je bila predstavnica Furlanskega gibanja - Puppini, vendar odločno, je opozoril krščanske demokrate naj ne vztrajajo na tako nazadnjaških stališčih, ker bi te v deželi prvič privedlo do razkola v večini in lahko celo do enakega glasovanja KD in MSI. Komunistični svetovalec Tonel je v svojem izčrpnem in poglobljenem posvetovalni celovito problematiko in predvsem pomen družinskih posvetovalnic za družbeni razvoj. S posebnim poslušom je opisal ženski položaj v družbi in težnje ženskega gibanja po koreniti spremembi, težnje, ki prihajajo tudi iz katoliškega sveta, ki pa so jih krščanski demokrati popolnoma preslišali. Preslišali so tudi poziv k sodelovanju z drugimi strankami, saj je Persello govor, poleg neumestnih pripomb, vseboval zagovor in zahtevo po zasebnih posvetovalnicah, ki bi poslovale z javnimi sredstvi. Vse to v obrambo pluralizma in proste izbire vsakega posameznika med posvetovalnicami »raznih ideologij«.

Z bolj izbranimi in pazljivimi besedami je isto ponovil krščanski demokrat Vignini, ki je povzel ključke kot poročevalce manjšine. Kot vsi pripadniki njegove stranke, je zavrnil kakršnokoli razpravljanje o spolnosti ter jo omejil na materinstvo. Posvetovalnice so, po izjavi njemu KD, namenjene paru in ne v prvi vrsti ženskam, katerih nekatere organizacije so se uprle »naravnim zakonom« in »specifični vlogi« in na logam žensk.

Poročevalec večine socialist Zan-

BRIGADIRI V DEŽELNEM SVETU

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

Brigadirji v deželnem svetu

VAZNO SPOROČILO DEŽELNEGA SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

Vazno sporočilo deželnega SŠS

RAZSTAVA TONKE KOLARIČ V OPEKSKEM PROSVETNEM DOMU

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

Razstava Tonke Kolarič v operskem

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu

KINO

Problemi, ki jih je mogoče urejati le na vasi

Val po indijski podcelini

Nasprotniki so kmalu spretno izkoristili vse napake kongresne stranke

Od našega posebnega poročevalca

NEW DELHI, marca — Dan pred končanimi šestimi indijskimi parlamentarnimi volitvami je delijski dnevnik »Statesman«, ki jo sicer večkrat ubere v desničarske vode, objavil na prvi strani pod naslovom: *Čez vseh osem stolpcev — Džanata partija se poleguje za večino — simbolično sliko, ki je obsegala skoraj četrtino strani. Časnik je fotografijo brčkone objavil zato, ker je razodevala tudi določeno mero strupenega cinizma.*

To fotografijo nikakor ne omenja zaradi njenega cinizma, ampak zaradi njene druzbe, zaradi njene trpkosti in tragične simbole, ki smo jo razbrali iz nje. Velika fotografija namreč prikazuje univajega uličnega pometaja, ki ravno kar baše v zajetno vrečo papirnatih in druge odpadke, med temi odpadli papirji pa je razločno videti tudi volilni lepak kongresne stranke s sliko nasmejanega bivšega predsednika Indire Gandhi.

O osebnosti in politični tragediji Indire Gandhi, ki jo je nedvomno doživela s temi volitvami, bi bilo mogoče napisati na kupe člankov in knjig, bržčas pa jih bodo tudi napisali. Nas namen ni v tem, da bi ponovno raspravljali o najbolj tragični osebnosti tega indijskega trenutka, ampak poskušamo poiskati raznolike vzroke, ki so privedli v tleh desetletij prihodnosti volilnega zloma kongresa.

Poskušamo najprej ilustrirati te prelomne dneve za indijsko sedanost in prihodnost, kakor se je zarisala proti koncu volilne tekme na velikem zemljevidu Indije, ki je bil obeljen na steni v tiskovnem centru, kjer smo ure in ure spremljali dramatično razpletanje in končni kongresni poraz. Na zemljevidu so bila narisana posamezna volilna okrožja, ki so jih označili z bučicami zelene barve, kadar je zmagal kongresni kandidat, in z rdečimi v primeru zmage kandidata ljudske fronte ali kongresa za demokracijo.

Ko je bila znana že velika večina rezultatov, so volilna okrožja v državah ali zveznih območjih v osrednji

Indiji, na severozahodu in na severovzhodu kar žarela, toliko je iz teh območij Indije sršelo rdečih bučic. Zmagoslavje ljudske fronte je uplanelo v zeleno (kongresno) barvo le proti jugovzhodu in jugozahodu velike dežele.

Takšno slikanje volilnih rezultatov nam pove veliko več, kakor pa se mogoče zdi na prvi pogled. Najprej nam pove to da je kongres izgubil katastrofalno veliko poslanskih mest ravno v tistih državah in volilnih okrožjih, kjer je računal, če že ne ravno na izdatno večino, pa vsaj na dobroštevilo poslanskih mest. Tako je, denimo, kongres doživel več kot katastrofo v najštevilnejši indijski državi Utar Pradešu (več kot 80 milijonov prebivalcev), kjer od 85 poslanskih mest ni osvojil niti enega mandata, na prejšnjih volitvah pa je v tej državi dobil 71 mandatov. Nadalje, v drugi politično in za hindujsko kulturno izročilo najpomembnejši zvezni državi Bihar kongres od 54 poslanskih mest ni osvojil niti enega mandata, ljudska fronta in kongres za demokracijo pa 51, v Utar Pradešu pa sta ti stranki pobrali prav vsa mesta.

Poleg tega, da je kongres izgubil vseh sedem poslanskih mest v glavnem mestu Delhiju (na volitvah 1971 jih je dobil 6), je šokantne poraze doživel še v Radžastanu (eno mesto, džanata stranka pa 24 do 25), v Harijani, kjer je opozicija pobrala vseh deset mest, in v Gudžaratu, kjer je dobil le deset mest, džanata pa 16 od skupaj 26. Ravno v teh državah pa je kongres na prejšnjih volitvah dobival največ poslanskih mest, na šestih volitvah pa so se te države iz kongresnih trdnjav spremenile v trdnjave taktat se opozicijskih strank. Za konec številčnega prikaza volitev naj še omenimo, da je kongres zmagal samo v državi Andra Pradeš, kjer je od 42 osvojitelj kar 41 mest, v Ašamu (osem od štirinajstih), v Karnataki (26 od 28) in požel komajda Pirovo zmago v Kerali (skupaj z lokalnimi regionalnimi strankami 16 od 28 mest). Vse to pa je za zagotovitev parlamentarne večine v skupaj 22 zveznih državah in zveznih območjih premalo, veliko premalo.

Marsikdo bi vprašal, kako je potem mogoče, da so kongresni funkcio-

narji še tako rekoč sredi volitev zatrjevali, da je položaj njihovih kandidatov »izredno dober«, da bodo osvojili najmanj 300 od skupaj 542 poslanskih mandatov. Pri takšnih optimističnih (ali celo napihnenih) napovedih je treba najprej upoštevati, da so največkrat bolj propagandno sredstvo, kot pa kolikor toliko realna ocena, po drugi strani pa je najbrž tudi res, da je tudi kongresni volilni štab še do zadnjega upal, da bo osvojil vsaj skromno večino v parlamentu, v kar je bila ne naposled trdno prepričana tudi velika večina domačin in tujih opazovalcev v Delhiju.

Zgodilo se je docela drugače, veliki lehar (val), ki sta ga uspeli dvigniti džanata in kongres za demokracijo, je silovito drl po indijski podcelini, na nekaterih območjih pa pometel pred seboj vse, kar se mu je postavilo na pot. Do tega pa je lahko prišlo med drugim tudi zaradi tega, ker so nasprotniki kongresa in kongresne vlade do skrajnih možnih meja v relativno kratkem času izkoristili — in to zelo spretno — vse kongresne napake in šibkosti, ki jih ni bilo ravno malo.

Očitno pa je vmes še nekaj drugega. Indira Gandhi in kongres sta se, po vsem sodeč, odločila za razpis volitev sredi januarja v prepričanju, da je bilo po uvedbi izrednega stanja v deželi (25. junija 1975) toliko postorjenega na gospodarskem in socialnem področju — porast industrijske proizvodnje za okrog 10 odstotkov, povečanje izvoza, izdatne devizne rezerve, ukročena inflacija in skok eno najpomembnejših življenjskih proizvodov, predvsem živil — začetki, sprva sicer hrabrili in obetajoči, kmalu pa čedalje bolj obotavljivi.

Ravno pri tem pa se je kongres ustel, kakor se najbrž še ni nikoli v devetdesetletni zgodovini stranke. Znano je, da je v stranki zazijala prva velika razpoka po odhodu Džagdivanarama, mladega kongresnega leva Bahaguna (prej je bil premier vlade Utar Pradeš), nekdanje komuniste in nato vnete privrženke kongresa, predsednice vlade v Oriši Nandini Satpathi in drugih iz stranke in vlade. Volitve so dokazale, da je bila »kulturna revolucija« mladinskega kongresa, ki se je čedalje bolj samopasno obnašal znotraj kongresa pod

vodstvom Sandžaja Gandhija, ne samo družbeno in politično nesprejemljiva za milijone in milijone Indijcev, temveč s politično taktično plati gledano zelo kratkovidna akcija in nevarno slepilo z vsemi daljnosežnimi posledicami.

Indira Gandhi je ta škodljivi val sicer precej zavrla tik pred volitvami, vendar prepozno, kajti škoda je bila že nepopravljiva. Mladež je že vnesla še preostali del stranke, med preprostimi ljudmi na podeželju, kjer živi 80 odstotkov od 620 milijonov Indijcev, se je vgnedil odpor in gnev proti prisilnim metodam (sterilizacija in preseljevanje) razboritih mladincev. Kongres, ki zaradi objektivnih elementov indijske družbe (družbena, kastna, verska, socialna in gnotna razslojenost v deželi) že tako ali tako nikoli ni zmožal prebiti svoje politične »otroške bolezni«, frakcijskega, razbitosti in heterogenosti ter nasprotujočih se interesov.

Posamezni kosi tega raznobarnega mozaika so se ločili in se razvijali na delce, ki sami zase niso nič pomenili. Poleg nespornih gospodarskih dosežkov v zadnjih dveh letih je ogromno kongresno stranko obdržala na videz zavidljivi ravni spoštljiva tradicija in iz nje izvirajoči ugled med ljudmi. Vse to pa se je zamajalo pred silovitim nasprotnim valom taktične opozicije, ki je kričaje prevečeno podarjala kongresne napake, neukemu podeželskemu prebivalstvu obljubljala konec prisile, strahu in negotovosti, če bo glasovalo zanjo, bolj načitanim in izobraženim ljudem v mestih pa vrnil osebnih pravic in svobod, za katere so jih prikrašali zakoni o notranji varnosti in izrednem stanju.

Prejone po usodnem kongresnem porazu niso bojevali samo napake, ki so bile zagrajene v relativno kratkem časovnem obdobju, ampak gre še za nekaj drugega. Najbrž nismo daleč od resnice, če rečemo, da je kongres v tleh desetletij neprekinjene vladavine izgubil precej svežine, dinamičnosti in tistega privlačnega leska, ki je takoj po razglasitvi indijske neodvisnosti s pomočjo močnih političnih osebnosti tako pritegoval velik del indijskega življa. Avgust Pudgar

Znaki preobrata

George Ball: Izraelu zagroziti z odpovedjo pomoči — Ali ZDA »zapuščajo Izrael«? — Ognja bo vsekakor dosti

OD NAŠEGA DOPIŠNIKA V NEW YORKU

Washingtonski inštitut Brookling, ki ga redno predstavljajo kot »možganski trust« demokratske stranke, v svoji najnovejši študiji priporoča, naj ZDA pritiskajo za rešitev, ne glede na to, da je ta rešitev stvar zainteresiranih držav in vlad. Podpis Zbigniewa Brzezinskega na študiji ji daje skoraj uradni značaj, prvi naš newyorški dopisnik v nadaljevanju prikazuje bližnjazhodnega spleta, katerega prvi del smo objavili včeraj.

To pa, kar je v študiji povedano »previdno in na lep način« — pravi James Reston v »New York Timesu« — je odkrito in dramatično izrazil nesojeni Carterjev zunanji minister George Ball v najnovejši, aprilski številki revije »Foreign Affairs«. Nobena dvoma ni pustil o tem, da ZDA lahko izvajajo in morajo izvesti pritisk: »Izrael je treba reševati tudi proti njegovi volji.« Tako se glasi glavna teza tega nekdanjega podsekretarja za zunanje zadeve v demokratskih administracijah. Ball se zavzema za to, da naj bi Washington zagrozil Izraelu z odpovedjo vsake pomoči, če bo še naprej ostajal gluha za resolucije OZN. Pravi, da morajo ZDA nehati »subvencionirati slepo ulico«, da to nikamor ne pelje, saj dve milijardi ameriških dolarjev na leto nista, kot kaže izkušnja iz leta 1976, nič zalegli.

James Reston sodi, da je prav odkrito izražanje takšnih stališč oviralo Georga Balla v finski tekme za položaj zunanjega ministra, za katerega je bil eden izmed treh najresnejših kandidatov. Toda ZDA niso nobena izjema v pravilu, da oblast v mnogih deželah in mnogih situacijah tolpe po opoziciji in njenih stališčih, potem pa v praksi ta stališča sprejema.

Med predsedniškim kandidatom Carterjem in predsednikom Carterjem pa obstaja glede Izraela, bližnjazhoda, ne krize, Arabcev in ameriškega energetskega položaja precejšnje, resda za zdaj samo retorične razlike.

Nastevanje teh razlik bi nas privedlo predaleč, zato naj omenimo samo tiste, ki se nanašajo na temeljno vprašanje dolgoročnega ameriškega energetskega položaja iz katerega menda vse to tudi izvira. Državniki in politiki vesleje seveda ne morejo priznati tega, kar sicer odkrito

govore najbolj zvenela ime na iz sveta ameriških družb, katerih stališča je na primer te dni na dveh straneh plačnega oglasa v »Wall Street Journalu« dr. John Mc Ketta, znana teksiška avtoriteta za nafto in energetiko, formuliral takole:

»Naša naraščajoča odvisnost od uvoza nafte povečuje nevarnost nadaljnje embarga in ustvarja še večji pritisk na izvajanje naše zunanje politike.«

Kandidat Carter je v zvezi s to hipotetično temo o nafte nemogoče zagrozil, da bi v takem primeru začel prot arabskim državam. Toda predsednik Carter je očitno zelo hitro sprevlel, da iz prejšnjih na hitro spletenih sanj o ameriški energetski neodvisnosti v preostalih letih do konca stoletja ne bo nič, in tako si zdaj to Ahilovo peto vlesile prizadeva spremeniti v virino. Ko je ameriški predsednik ondan govoril v Zahodni Virginiji, je omenil tudi naslednjo osnovno tezo o načinu reševanja dokaj kritičnega energetskega položaja: »Zakaj zdaj ne kupujemo več nafte svojjo pa hranimo za prihodnost?«

Ameriškim partnerjem v razvitem svetu bodo šli zaradi takšne teze prav gotovo lasje pokonci, saj že tako in tako ostro zabavljajo čez ZDA, ker s po »čistim« uvozu nafte spodbujajo celotno pozicijo industrializiranih držav za poganjanja z nafte in državniki. Toda k temu, ki je tu o njej beseda, je važno pripomniti, da se Carter prav nič ne slepi, da bi ZDA lahko postale kaj manj odvisne od uvoza nafte.

Konservativna revija »Commentary« iz meseca sluti spremembe, ki jih prikazuje v tem smislu, da »ZDA zapuščajo Izrael«, pri čemer seveda razlaga ameriško pove-

zanost z Izraelom tako, da se ZDA neodvisnost streljajo z vsemi konkretnimi koraki izraelske politike. Z administracijo bo »o nedvomno po glavnini pri »Utem. V tem se implicitno in eksplicitno strinja načelnik ameriškega generalnega štaba George Brown, ko govori o »pretrganem zidovskem vplivu na ameriško politiko«, in George Ball, ko v »Foreign Affairs« daje predsedniku vedeti, da bo moral skozi politični ogenj močnih in glasnih proizraelskih domačin skupine.

Ognja bo vsekakor dosti. Če upoštevamo, kaj ravno zdaj preživlja BREIRA, majhna židovska skupina, ki noco stodoostodno odobravati vsakega korak in stališča izraelske države in v zvezi to za edino merilo privrženosti židovski stvari, je povsem jasno, kakšna atmosfera prevladuje v vodstvih organizacij in institucij ameriških židov. Za ljudi iz BREIRE, katerih glavni greh je v tem, da mislijo, da se je Palestinci mogoče in treba pogajati, je to ozračje, ki spominja na fašizem.

Pot k pritisku na Izrael bo držala zato po vsej priliki naokrog, to se bo godilo po totem ter največkrat za odrom (kot se na primer to diskretno dogaja v bitki za stran sodenikov vprašanja arabskega bojkota Izraela). Toda temeljni ameriški interesi napeljujejo v to smer in prav mogoče je — čeprav tu vedno tvegamo, da prečimo podrobnosti — da so nekateri ameriški koraki že v znamenju tega preobrata. Carter je odtegnil Izraelu neko novo ameriško orožje (namreč bombo, namenjeno za rušenje betonskih bunkerjev). Izraelu so prepovedali prodati Ekvadorju letala, omenjena z ameriškim motorji.

DRAGISA BOŠKOVIC

Od našega bñnskoga dopisnika

LUDWIGSBURG, marca — Več kot 80 tisoč Nemcev je bilo leta 1965 kaznovanih zaradi sodelovanja v nacističnih zločinih. Mednarodna javnost sicer dosti izve za slotti nürnbergski proces proti vodjem tretjega rajha, manj pa za vse, kar se je dogajalo na tožilstvih in sodiščih med Parizom in Kijevom ter med Rimom in Oslom. Posebej malo vemo o vse večjih nevednostih, ki spremljajo vse, ki se ukvarjajo z raziskovanjem še nekaznovanih in nerazkritih zločinov, ki so jih med drugo svetovno vojno zagrešili nemški nacisti in njihovi pomagači po raznih okupiranih deželah. Od leta 1958. vse to raziskuje poseben urad v Ludwigsburgu severno od Stuttigarta.

Iz „denacifikacije“ v hladno vojno

Nemški rajh je maja 1945 razpadel na štiri okupacijske cone in na ozemlje, ki sta ga dobili Poljska in Sovjetska zveza. Temu ustrezno so vsi zavezniški uveljavili na svojem (okupiranem) ozemlju svoj pravi sistem. Med zahodnimi zavezniški ni bilo sprva nikakršne enotnosti glede »denacifikacije« in preganjanja nacističnih zločincev. Edino, o čemer so se morali sporazumeti, je bil zavezniški vojaški tribunal v Nürnbergu. To znano zgodbo pustimo zdaj namenoma ob strani.

V posameznih zahodnih conah — tudi sovjetsko cono oziroma poznejšo NDR raje pustimo zaradi svoje specifičnosti ob strani — so Američani, Britanci in Francozi venomer spreminjali, dopolnjevali in razveljavljali svoje odloke. Najostrejši so bili v preganjanju nacizma Američani. V njihovi coni so večkrat pretresli praktično vse prebivalstvo tako temeljito, da je tam krožila trpka duhovitost, kako so iz ZDA pripeljale spet tri ladje: ena živila, drugi dve pa za zaslusnevalne formulacije.

Ameriške oblasti so uveljavile pet kategorij, po katerih so »čistile« Nemce. V prvi so bili glavni krivci, v drugi obremenjeni, v tretji manj obremenjeni, v četrti privrženci in v peti razbremenjeni. Zavezniški so že med vojno gradili svoje postopke na tezi o kolektivni odgovornosti nemškega ljudstva. Ko pa niso mogli preko določenih mej več sami ukrepati proti nemškim vojnim zločincem, so se morali obrniti na nemške tožilce in sodnike. Kje jih iskati? Med emigranti, ki so bili v vsej deželi izpostavljeni zloglasnemu predsodku, da so le izdajalci? Med skromnim delom tistega sloja pravnikov, ki se je šla pasivni odpor? Prvim so očitali, da nima jo pojma, pod kakšnimi pogoji se je vse dogajalo v Hitlerjevem in Himmlerjevem rajhu, drugim pa, da ne morejo niti dokazati, da so res bili proti Hitlerju. Eni in drugi pa so se znašli nasproti domačemu ljudstvu kot služabniki tujega okupatorja...

Iz okupirane dežele je iz izbruhom hladne vojne postala nova Zvezna republika Nemčija glavni stebel proti »boljševizmu«. Kanceler Adenauer se je vse bolj uspešno upiral zavezniški tezi o kolektivni odgovornosti ter uspel rešiti po vrsti vse vodilne gospodarske magnate, od Kruppa do Flicka. Zahod je potreboval čedalje močnejšo ZRN in moral je novi vladi v Bonnu pouskhati. Na univerze so se vračali nekdanji profesorji, v urade nekdanji načelniki, v koncerne nekdanji generalni direktorji. Nürnberg je šel mimo in uradni Bonn je hotel svetovni javnosti dokazati, da so poglaviti krivci kaznovani ter da je nemški narod zdaj — čist.

Eden najboljših poznavalcev povojne Nemčije, pariški profesor Alfred Grosser (sicer židovski begunec pred Hitlerjem iz Frankfurtu) meni, da so zahodni zavezniški zagrešili najhujšo napako, ko so nacistične srednje in višje »glave« vrgli na cesto, brez zaplote, da bi se »prevzgojili«. Sele s tem so iz njih naredili okupovane in ugodne žrtve, ne pa »demokrate«.

Sele so ko je 20 let po vojni leta 1965 postavilo vprašanje, ali naj ostane v veljavi tudi zastaranje za nacistične zločine zoper ljudstvo, se je dvignila vsa mednarodna javnost in posebej socialistični demokrate so zastavili vse svoje (med tem močno narasle) moči, da so v bonskem Bundestagu izglasovali zakon o podaljšanju zastaranja. Ob tej priložnosti je moral pravosodni minister poročati parlamentu, kaj se je zgodilo z nacističnimi zločinci.

Zahodnonemška sodišča so uvedla do 1965 postopek proti 61.000 obtoženih, od katerih so jih 61.000 obsodili. Tem je treba dodati preko pet tisoč obsod, ki so jih takoj po vojni izrekla zavezniška okupacijska sodišča na območju zahodnih treh con v sovjetski okupacijski coni je bilo obsodjenih nad 12 tisoč nacističnih zločincev, več kot 24 tisoč pa so v Sovjetski zvezi sami. Na Poljskem in v CSSR so jih obsodili 16.000, nad 100 pa so v ostalih okupiranih državah. Tako je bilo nad 80 tisoč Nemcev obsodjenih zaradi nacističnih zločinov.

Nacistični zločinci

Slaba vest v Ludwigsburgu

Osumljencev je blizu osemdeset tisoč

Za zahtevne naloge, ki jih mora opravljati, je »centralni urad deželnih pravosodnih uprav za razjasnjevanje nacističnih zločinov« zelo skromna ustanova. Neopazna je v prizidju ve-

likega baročnega gradu v Ludwigsburgu. Noben kazipot ne pelje na ta naslov. Nikogar javno ne moti. Zato pa je tisočim in tisočim temeljito na poti. Višji državni tožilec dr. Adalbert Rückerl tega sicer javno ne prizna, zato pa se previdno le potoži, da je njegov položaj kot direktorja tega urada skrajnje nevhvaležen, da ni nikjer prav dobrodošel. Skupaj s 25 kolegosodniki in tožilci ter administrativnim ko podpora s televizije, ki kar pogosto osebje poskrbi, da dobijo šolski razredi in skupine, ki se še kar pogosto zglašajo pri njih v Ludwigsburgu, čim objektivneje in čim bolj nazorni prikaz grozodejstev, ki so se dogajala v znamenju »tisočletnega rajha« po vsej osrednji Evropi, pa tja daleč do Kavkaza in Balkana. Rückerl dobiva veliki dokumentarne posnetke o oboroženih silah »SS«, o koncentracijskih taboriščih, o pripravah na Hitlerjeve vojne. Kakor se starejši učitelji v osnovnih in srednjih šolah izogibajo tem neprijetnim pogledjem, se mnogi mlajši (in levo usmerjeni) radi zavstavi o najhujšem poglavju nemške zgodovine.

Kaj pa je z zločinci? Ali je res, da jih je dobršen del ostal nekaznovanih? Ali pa je res, da jih je prevedel nedolžnih trpelo zaradi kolektivne krivice? Zakaj ni, denimo, nihče preganjal Clemensa Druschkeja? Kaj pravi o vsem tem in o svojem uradu višji državni tožilec Rückerl?

»Dejanje moramo najprej poznati, da bi ga lahko začeli preganjati. Ime, toda le goli primerek, brez vseh drugih podatkov, ime Druschkeja je sicer res mogoče najti v seznamu vojnih zločincev. V 60-letih je ludwigsburški urad uvedel proti njemu postopek, pa nismo mogli ničesar konkretnega izvesti, niti točno, kdo je niti kje živi.«

V velikem procesu proti bivšim gestapovcem, ki so med vojno morili po Sovjetski zvezi in Litvi, se je leta 1958 v Ulmu izkazalo, da ni res, da bi te reči bile v glavnem opravljene, da so zločinci večinoma ros že polovljeni in kaznovani — marveč da je treba sele začeti organizirano raziskovanje, kje vse je kdo zagrešil kakšne zločine proti civilnemu prebivalstvu, da bi sistematični pregon sploh bil mogoč. Dne 29. avgusta 1958 so v Ulmu izrekli sicer dolgoletne kazni vsem obtoženim mnogo »stranskih storilcev« pa je ostalo zunaj procesa. Ker so (bile) v novi Zvezni republiki Nemčiji pravosodni reši v izključni pristojnosti zveznih dežel in ker so skoraj vsi takšni primeri preselili meje ene zvezne dežele, pa navadno tudi države ZRN, so

se na primer ulmskega procesa deželni pravosodni ministri morali domniti o koordinaciji raziskovalnega dela. Tako se je porodil sklep o ustanovitvi skupnega pravosodno-raziskovalnega tožilskega organa. Naselili so ga v zvezno deželo, kjer je nastala pobuda in kjer se je v pol zapuščenem ludwigsburškem gradu ponudil tudi prostor.

Uradu so najprej naložili le razjasnjevanje tistih nacističnih zločinov, ki so bili storjeni zunaj meja sedanje ZRN, in to le proti civilnemu prebivalstvu, torej mimo ožjih vojaških operacij. Kot osrednja naloga se je uradu postavilo vprašanje, kdo vse je kriv za zločine v koncentracijskih taboriščih in podobnih primerih (prisilno delo). Kmalu pa so morali pravosodni ministri spoznati, da so te pristojnosti preozko označene, da tudi zločinci, ki so bili zagrešeni na območju (sedanje) ZRN, nihče sistematično ne obdeluje, da ni mogoče ločiti enih od drugih. Ludwigsburški centrali so 1964. naložili tudi to problematiko, in sicer razjasnjevanje zločinov, ki so jih zagrešili člani vrhovnih oblasti rajha, člani osrednjih organov NSDAP, člani upravnih organov koncentracijskih taborišč na območju ZRN. Enako je urad v Ludwigsburgu začel raziskovati tudi zločine, ki so jih zagrešili proti vojnim ujetnikom, čeprav ta problematika sodi že bolj v vojaško pravo.

V kartotekah ludwigsburške centralne imajo na 1.113.000 kartonih in 436 tisočih fotokopijah dokumentov in 413 mikrofilmih zbrane podatke o 37885 zadevah, od katerih so jih 3428 že uspeli izročiti pristojnim sodiščem, 3577 pa so jih uradno odprli kot preiskovalne postopke. V nekaterih primerih gre za veliko storilcev (vseh osumljenih je okoli 80 tisoč), torej osumljenih in pozneje, pred sodiščem, obtoženih. Katere sodišče je pristojno? Najprej sodišče za območje, kjer je dejanje prišlo na dan, ali pa tisto, na območju katerega zdaj živi glavni obtoženev.

V Ludwigsburgu raziskujejo celotne komplekse, se pravi celoto zločinov v kakem taborišču, mestu ali ustanovi. Ko takšno zadevo zadostno dokumentirajo, jo izročijo pristojnemu državnemu tožilstvu, oziroma pristojnemu sodišču, pristojnega tožilača pa naprej oskrbujejo z morebitnimi dodatnimi dokazili.

Kaj vedo v Ludwigsburgu o zločinih, ki so jih nacistični okupatorji zagrešili proti jugoslovanskemu prebi-

valstvu? Odgovor, ki nam ga daje šef centralne, je presenetljiv: razmeroma zelo malo. Iz nepregledne množice zadev se spominja le dosjeja o šefu varnostne policije v Beogradu Emmanuelu Schäferju, ki je bil obtožen in obsojen tudi zato, ker je pred izbruhom vojne pripravil likvidacijo ljudi. Ko je leta 1964 bonška vlada pozvala vse prizadete države, naj dajo ludwigsburški centrali na voljo dokumentacijo o nacističnih zločinih, se edino Jugoslavija ni odzvala. Vrhovnega tožila Rückerla so povabili v Moskvo, kjer si je 14 dni ogledoval osrednji arhiv, podobno je dobil vpogled v Pragi in Varšavi — iz Jugoslavije pa je šele po petih letih dobil načelni odgovor, in to le seznam nemških (vojaških) emot, ki so obtožene, da so zagrešile zločine na naših tleh. Vse to pripoveduje dr. Rückerl z neprikritim obžalovanjem, ker mu ni prav nič prijetno, da se šele tako pozno odpira zadeva Druschke. Vedno je dobil pravno pomoč, kadar jim je bila potrebna, toda nobenih konkretnih imen o ljudih, ki jih jugoslovanska stran dolži za zločine.

Rückerl mora vedno znova odgovarjati na vprašanja, zakaj tako dolgo trajajo najprej preiskovalne predpriprave v njegovi centrali, potem pa sodni procesi. »Od zunaj gledano, bi postopek res moral biti krajši. Ker pa v ZR Nemčiji nimamo centralne kartoteke prebivalstva, je treba nove osumljence iskati po vseh mogočih mestih in občinah. Potem je treba iskati priče, ki bi lahko potrdile sum, da so res zagrešili dejanja, za katera obstajajo pisni dokazi. Osumljeni, oziroma obtoženi, najprej seveda vse zanikajo. Po naših pravnih načelih — ta pa velja v vseh civiliziranih deželah — se v dvomu sodnik mora opredeliti v korist obtoženega.« Pravi osrednji preganjalec (zahodnonemške slabe vesti, Ker pa hočejo vedno obdelati celoten kompleks, se jim postopek že zaradi obsebnosti časovno raztegne.

Tako obtoženi kot priče so z vsakim letom za leto dni starejši. Starost pa prinaša hude obremenitve. Dogaja se, da se iste priče, ki so v začetku raziskovalnega postopka izjavljale eno, pred sodiščem več ne spominjajo istega ali pa si prihajajo v nasprotje. Ker pa si obtoženi najamejo najboljše odvetnike, uspejo ob vsaki takšni protislovnosti zavleči postopek. Čas dela samo v prid obrambi obtoženih zločincev in žal vse prepogosto uspevajo preisloditi tožnike oziroma sodnike.

S koncem leta 1970 nastopa v ZR

Nemčiji zastaranje tudi za nacistične zločine. »Zaradi tega nihče ne bo usel kazni in nihče ne bo prikraštan za svoje.« meni dr. Rückerl. »Če smo koga ujeli, če smo začeli postopek, ga lahko vodimo tudi do leta 2010. To pa je vse skupaj že absolutna meja glede na mogočo starost storilcev.«

Anton Rupnik

„Slab“ spomin

V Düsseldorfu je že 17 mesecev proces proti štirim ženskam in desetim moškim paznikom zloglasnega koncentracijskega taborišča Majdanek/Lublin, v katerem je po obtožnici bilo umorjenih 25 tisoč, po poljskih in sovjetskih ocenah pa kar 1,5 milijonov ljudi, zvečne poljskih židov. Po splošni oceni je to zadnji mamutski proces proti nacističnim zločincem. Iz Ludwigsburga so že leta 1960 izročili sodišču dokazno gradivo z obtožnico. V teh letih so preiskovalni organi zaslišali na stotine prič iz vseh koncor svetla. Postopek se je največ zavlekel zato, ker je ena glavnih obtoženk, Hermine Ryan-Braunsteiner, uspela izginiti v ZDA, ko se je poročila z ameriškim državljanom. Ko so jo izsledili, se je začel postopek za njen odpust iz državljanstva ZDA, da bi jo sploh lahko izročili ZRN. Poleti 1973 so jo zares prepeljali v düsseldorfski zapor.

Poročila iz düsseldorfškega deželnega sodišča večkrat zgornjo vse, ki jim je poleg pravne države tudi dav pravične kazni za storjene zločine, o katerih ni in ne more biti najmanjšega dvoma. Strojeno dejanje je treba vsem in vsakemu posebej dokazati, in to neizpodbitno. Obramba izkorišča vse perfektosti zahodnonemškega pravnega sistema in taktizira, igra na čas.

Priče izpovedujejo ponovno in se zapleta, o v majhna ali večja nasprotja s prvotnimi izjavami v preiskovalnem postopku. Za branilce je to že povod, da priče izključi kot nemerodajne. Mnoge priče so tolikanj oslabele, da ne morejo več na sodišče. Ravno njihove izjave bi najbolj potrebovali. Med tem ko proces traja, je umrl že dober ducat prič. Od tistih 60 nemških in 130 tujih ni mogla nobena priča zadostno dokazati, komu od štirih ženskih in desetih moških obtoženec, da je zares storil to ali to. Vsi pa vedo, da je poveljnik straže in kolovodja SS v taborišču Hermann Hackmann s strupenim plinom moril taboriščne morda. Morda bo veliki proces v Düsseldorfu le kdaj pri kraju, morebiti do leta 1980. Morda bo še kateri od obtožencev do takrat umrl.

Alpe - Adria

Na letošnjem sejmu Alpe-Adria je 472 razstavljavcev iz trinajstih držav

LJUBLJANA, 24. marca — Letošnji, že 16. mednarodni sejem Alpe-Adria, ki bo na ljubljanskem gospodarskem razstavišču od 29. marca do 3. aprila, bo po številu razstavljavcev ter po zasedenosti razstavnih površin presegel vse dosedanje. Na njem se bo predstavilo 472 razstavljavcev iz 13 držav, v okviru sejma pa bo tudi vrsta specializiranih prirediteljev.

Na osrednji razstavi, ki naj bi privedem nakazala možnosti za tesnejše sodelovanje avstrijskega, italijanskega in našega gospodarstva, bo sodelovalo gospodarstvo pokrajine Benečije — Julijske Krajine z že tradicionalno razstavo, celovška zbornica pa je letos organizirala kolektivno razstavo avstrijskega gospodarstva. Gradnja gospodarstva se bo predstavila iz izdelki 24 proizvodnih organizacij. Od mest, s katerimi ima Ljubljana prijateljske vezi, se bo zahodnonemški Wiesbaden predstavil z izdelki 15 gospodarskih organizacij, ki bodo prikazale predvsem vrhunske izdelke elektronske industrije in tudi njihovo delovanje. Reško gospodarstvo nam bo predstavilo 16 tamkajšnjih na pomembnejših organizacij združenega dela, hkrati pa tudi razstavo inovativskih dosežkov iz vse države, ki jo organizira »Radniško stvaralaštvo« z Reke.

Pod okriljem poslovnega združenja za živilsko industrijo bo letos razstavljala slovenska živilska industrija, ki bo priredila tudi pokusno svojih izdelkov. Svojo novo proizvodnjo bo prikazala tudi živilska industrija sosednje Hrvaške, iz Bih pa sarajevski UPI. Na specializirani razstavi »Naredi si sama« bodo številni naši in tuji proizvajalci razstavili vrsto drobnih strojev in orodij, pa tudi materialov za izdelavo najrazličnejših izdelkov v domači delavnici. Letos bo tudi večje število delavcev in tujih proizvajalcev kot lani prikazalo pestro sliko opreme in pripomočkov za dom in gospodinjstvo.

Na današnji tiskovni konferenci na razstavišču so se posebej opozorili na razstavo INDART, na kateri bo več naših proizvodnih organizacij prikazalo kopico izdelkov, od stidnih tapet iz papirja in jennis, steklenih in lesnih izdelkov do okrasnih predmetov iz zlata, ki jih krasijo

slike in grafike Jožeta Horvata-Jakija. Razstava naj bi nakazala možnost plodnega sodelovanja umetnosti in proizvodnje, ki lahko širše odpre vrata našim izdelkom na domači in svetovni trg.

ZDRAVKO STEFANČIČ

KOTNIKOVA BAJTA V PODGORI, rojstna hiša Lovre Kuharja-Prežihovega Vrance, mimo katere bo vodila transverzala. Foto: arhiv Dela

REPORTAŽNI ZAPIS

Zrelo goldinarjskih časov

Kronika Mojstrane in Dovja — Španova hiša je stara približno tisoč let — Kako so Kranjskogorci imeli »Borovski sejem« — Avtomobili odrinili ovce

MOJSTRANA, 23. marca — V Mojstrani so rekli in tako tudi zapisali, da so kar malo uživali, ker toliko pisemo o raznih slovenskih turističnih krajih, o Mojstrani pa nič. Pa čeprav imajo prav tako veliko, ob bogatih letinah pa tudi snež in smučarje. Prav imajo. Zato nas je pot zanesla tokrat v Mojstrano, ki je se zmeraj prijetna, lepa vas, kot pred desetletji, čeprav je res, da v dirki med preteklostjo in novimi časi vedno večjo prednost dobivajo sedanjí.

Kakšna je bila Mojstrana nekoč, kakšna je danes in kakšna bi po njegovem morala biti, da bi bilo za vse najbolj prav, smo pobrali Miho Anclja — Tleša. Kajti, toliko kot ve Tlešev Miha z Aljaževe 6, gotovo o Mojstrani ne ve nihče. V oktobru bo dopolnil 78 let ter je eden od sedemdesetih živih borev za severno mejo iz Mojstrane.

»Miha ve vse iz glave. Pozna podatke, ki so in ve sto let nazaj,« je povedala njegova 81-letna sestra Tončka, ki je vodja žebelarjev v Mojstrani. »Ki imi prav tako kot miha, vsaj deset različnih vrst čopov na mizi. Pa jih tudi prebere.«

Ce že nima v glavi, ima pa zapisano. Na več kot 300 tipkanih straneh je namreč Miha napisal kroniko Mojstrane in Dovja. Ze kot solarija sta ga najbolj zanimala zgozdovina in zemljevid in temu je sledila ljubezen do pisanja. Kmalu je začel pisati dnevnik. Pisal je tudi kot vojak v I. svetovni vojni. Precej je pred leti pisal tudi za časopise.

Svojo kroniko je pričel pisati leta 1966, končal pa štiri leta kasneje. Poleti je zbral podatke — za njimi je brskal po muzejih, knjigah, župniščih, pri starih ljudeh — pozimi pa je pisal.

Njegova kronika je ogledalo Mojstrane za dolga deset letja, tudi stoletja nazaj. V njej je marsikaj, kar je pri mnogih, ne samo pri mladih, že zdavnaj pozabljeno, pa bi bilo vredno oživiti.

V kroniki so najprej opisane vse pomembnejše hiše. Rodovine so izginile, hiše pa

so ostale. Španova hiša je na primer stara približno tisoč let. Ime je dobila — kot jih poznajo še mairiske na Slovenskem — po tem, da je v njej živel župan.

Kar nevedno se zdi, da je imel nekoč toliko volje in potrpljenja, da je vse to zbral in napisal tako, da bi bil človek kar bral in bral. Mora to že res biti veliko veselje, »žalica kot pravimo.«

»Zmeraj sem bil radoveden, že kot otrok,« pravi Miha. »Kadar so se pri nas zbrali sosedje, nisem dal miru s svojimi vprašanji.«

Ceprav v letih, se Miha — najstarejša prebivalka nekdanje fare je zdaj 92-letna Marija Eržen — pridružuje mladini, ko pravi, da v Mojstrani danes nimaš kaj početi. Včasih, včasih je pa bilo živahno. Posebno pozimi — fantje radi zapeli na vasi vsako soboto, samo na kvartno ne. Poleti tega ni bilo toliko, ker so morali prejeti v posteljo, da so zjutraj vstali spočiti.

Je pa takrat veljala med moškimi in seveda zato tudi med ostalim svetom navada, ki bi jo marsikdaj morali tudi danes upoštevati. Dokler fant ni imel listka v rokavih, da je že šel na nabor, ni smel iti v gostilno, na če bi šel še tako rad. Po nepisanem zakonu, ki so se ga vsi držali bolj kot pisanega je to pomenilo, da fant še ni zrel za kaj takega. To bi bila danes najbolj za marsi katerega mladca kaj huda reč!

Priiložnosti za zabavo je bilo veliko, posebno še na semnjih, ki jih je bilo nekaj na leto v vsakem večjem kraju.

Vsak semenj je imel svoje

dinarijev, kar je bilo na začetku tega stoletja kar lep denar.

Tujsi v Mojstrano se zmeraj prihajajo in poleti jih je več, kot jih morejo sprejeti sobe domačinov. Privlačijo jih iste stvari kot nekoč. Se ena več je — to je zrak. Seveda pa turisti danes ne morejo več ugledati ter poslušati, kako črednik zvonji z zvonomcem in kozar trobi marog.

Miha kar ne more prebrskati, da je bila tukaj včasih odlična pasa, zdaj pa je toliko avtomobilov, da morajo biti krave in ovce, ki jih je tudi zmeraj manj, kar privzane v bližini hiše. Pri tem za zeleni načrt pravi, da ne verjame vanj, čeprav bi rad. Kako je le moč pospeševati živinorejo, če prostora za živino ni več. Ni paše, ni hlevov. Kjer so imeli včasih kravo, dve, krav nimajo več, namesto hleva pa garazo.

Kljub vsem lepotam nekdanje kmečke življenja, pa Miha in Tončka pravita, da naši ljudje nikoli niso živeli tako kot sedaj. »Našel sem že bel kruh z marmelado v smeteh. Včasih pa niti črne ga nismo imeli. Čeprav smo imeli živino in zemljo, kruha za 11 otrok ni bilo. Miti so rekli, da kruh spi. Zato ta zemlja ni dala.«

Vseeno pa bi bila Mojstrana še privlačnejša, če bi imela več nadiha preteklosti. Poleg drugega Miha pravi, da bi morala imeti kakšno zares domačo gostilno. Kajti takih gostiln, kot sta bili pri Polzancu in pri Smercu, ni več. Gostilna bi morala biti taka, da bi vanjo lahko zahajali tudi mladi, »zakarji pa bi šli tudi lahko na kakšen »gvačec« ali dva ter rekli kakšno tako, kot se glavam družine spodobijo. Pa četudi ne o preteklih, ampak o novih časih.

VLASTA FELČ

REPORTAŽNI ZAPIS

Pot po Vrancevih sledih

Hotuljska transverzala bo popotnika popeljala mimo bajt in krajev, kjer je Prežih živel in kjer so bili doma njegovi znani junaki — Letos začetek

RAVNE NA KOROŠKEM, 24. marca — Korošci imajo radi Prežih. Ponosni so nanj, ki je bil velik človek, revolucionar in pisatelj. Človek, ki je ljudem tod vlivljal upanje na današnji dan, ko je delavec sam svoj gospodar, pisatelj, ki je na pristen, vsem razumen način, hkrati pa umetniško večje opisal boj kmetov in delavcev za njih pravice, za lepši jutri. »Lovro Kuhar je pomembna osebnost, ne le v krajevnem merilu, marveč kot družbeni revolucionar in kot član mednarodnega vrha svetovne komunistične organizacije, povrh tega pa še angažiran pisatelj,« so zapisali Ravenčani v obrazložitvi k predlogu o ureditvi Hotuljske transverzale — Vranceve poti. Ta bo, skupaj s Prežihovo bajto, ki jo bodo postavili v parku pri gimnaziji na Ravnah, dostojen spomenik temu koroškemu velikanu — Prežihovemu Vranceu.

»Hotuljska transverzala, za 3 do 4 ure hoda je bo, bo povezovala kraje in domače okrog Kotelj, kjer je živel in ustvarjal Prežih. Pot bo obiskovalci Hotuljske transverzale prehodili do bajte, kjer je Prežih doživel

ljal svojo mladost, kjer je odrasel, spoznaval budo okolice, ki so imele neposredni vpliv na njegovo delo. Ko bodo obiskovalci Hotuljske transverzale prehodili do spominske poti, bodo Prežih

doumeli v vsej njegovi veličini, spoznali ga bodo s socialne plati, kot revolucionarja. Poudarek na tej poti bomo dali predvsem Prežihovi bajti, kjer so bili pisateljevi starši tudi gospodarji, ne le najemniki, kot poprečno, predstavi osnutek Hotuljske transverzale Bine Bevc, tajnik kulturne skupnosti na Ravnah.

Vranceve poti oz. Hotuljsko transverzalo bodo začeli graditi že letos. Na pomoč bodo prisločili mladinci, taborniki, planinci, gozdarji, kmetijska združenja in še kdo. Od Kisele vode, kot domačini v Kotljah pravijo Rimske, morajo vodo, bodo označili in strastirali pot. Mimo Kotnikove bajte, kjer se je Prežih rodil 10. avgusta 1893 (danes stoji na tem mestu Trupova hiša s spominsko ploščo), do Tonalet, kjer je bil doma Vrancev del Johan. Od tu bo pot vodila na Kogel na Podgori, kjer je Prežih za mater nabiral solice. Pot bo potem vodila do Ivarta, potem do Lužnika, v Jamnici Munka, pa mimo Pavšerja k Sratniku in na Mihelje, ki jih je Prežih ohranil v lepem spominu. Potem do Kravperga, kjer je bil materin dom, do Prežih, kjer so Kuharjevi stanovali od 1901 do 1911. Tu se je mlada Lovra, ki je takrat začel pisati, tudi prijelje ime Prežihov Vrance. Blizu Prežihove bajte je tudi nekdanja Casova hiša, kjer je pisatelj preživel čas od osvoboditve do smrti februarja 1967. Transverzala bo popotnika popeljala do Prežihove bajte, ki so jo Kuharji odkupili 1911 in končno bili sami svoji gospodarji. Tu so pogrnili gorovje v lastni zemlji. Od tu je Vrance šel k vojakom in na vojsko, tu je delal, šel v Ljubljano, in se zmeraj vračal domov, tu bajta je bila tudi zavetišče mladim komunistom, skojcemem. In nazaj, pot se spusti k pokopališču v Kotljah, kjer je na vidnem mestu: Prežihov grob in nagrobni spomenik Kuharjevi.

»Ljudje z navdušenjem sprejemajo zamisel o ureditvi Hotuljske transverzale. Povod smo našli na razumevanje, obljublajo nam pomoč, odstopajo zemljišče, pravi Bine Bevc.

Hotuljska transverzala ne bo zgolj pot mimo bajt in krajev, kjer je živel Prežih in kjer so doma njegovi znani junaki in njegovi deli, temveč bodo ob njej postavili številna obeležja. Izrežljana iz lesa bodo in ponazarjala bodo Prežihov svet, junake »njegovih del, njegov svet, podobno. Ob njej bodo uredili tudi počivališča ter postavili še druge skulpture. Pri Prežihovi bajti bo

BRANKO PODOBNIK

Vaš dnevnik - Primorski dnevnik

Po simpoziju o Moši Pijadeju

Vsi so ga imeli radi

Človek, ki ni priznaval ne umikanja in ne omahovanja

Od naše beograjske dopisnice

Dvajset let je poteklo od smrti Moše Pijade, enega od velikanov naše revolucionarne preteklosti in graditelja socialistične sedanjosti, tesnega sodelavca tovariša Tita, ki se je od njega poslovi z besedami, katere nam morda največ povedo o »stričku Janku«: »Ta izguba je za nas nenadomestljiva. Malo je tako pestransko nadarjenih in razvitih komunistov med nami, saj je tvoja dejavnost segala od prekaljenega revolucionarja pa vse do promicljivega publicista in propagandista marksistične misli, prevajalca, nadarjenega slikarja. Za tak individualni talent bi danes težko našli zamenjavo.«

Prav te besede osvetljujejo najbolj značilni lastnosti, nenehno boj in neusahljivo moč za delo, ki sta spremljali tako vojsko kot tega človeka, dolgo skoraj pol stoletja, človeka, ki je bil vselej sredi revolucionarnega boja in ustvarjanja, ki ni priznaval ne umikanja ne omahovanja v onem vsekakov viharjem in dramatičnem času naše sodobne zgodovine.

To pot si je izbral že leta 1918, ko sovaški se ni zapustil Beogradu, Moša Pijade pa je z pešico tiskarjev tiskal članke o svobodnem mestu in pustil prazen prostor le — za datum. Ob Savi in na Kalemegdanu so se divjali boji, umikalo so se zadnje nemške patrulje, a v onih delih mesta, kjer je Prežihov potnišilo, so že prodajali »Strajke«. V naslovu na prvi strani so Beograščani ob zamirjanju zadnjih strelav navdušeno prebrali: »Danes od deseti uri je srbska vojska vkorakala v Beograd«. Ta pot brezkompromisnega borca, predvsem borca za resnico, je Pijadeja vodila, da je leta 1919 ustanovil list »Slobodna reč«, ki je bil tisti čas poleg komunističnega tiska najbolj napredni časopis v državi — odprta fronta proti nasilju in korupciji. Tako se je začel maratonski boj med Mošem in cenzuro, v katerem se ni manjkalo najrazličnejših dogodkov, tudi takega ne, da so cenzorji morali poslati svojega človeka v tiskarno, ki je budno stražil, dokler časopis ni izšel. Bolj preprosti besed zavrnitve od onih, ki jih je Moša ob tej priložnosti namenil cenzurnemu oficirju — dejal mu je, da lahko stoji tam tudi ves dan, da pa si zares ne šteje v dolžnost, da bi mu ponudil stol — skoraj ne bi mogli najti. Ob tem pa ne smemo po-

zabiti, da so takrat za tiskanje časopisa porabili nič manj kot dvajset ur.

Takega trpkega humorja je poln tudi uvodnik, v katerem je Moša Pijade pojasnil oltje humorističnega delavskega lista »Crveni smeh«, a izšlo so le tri številke in že so ga oblasti prepovedale. »Vprašajte zdravnika in povedal vam bo, da smeh nadvse ugodno vpliva na prebavo in razpoloženje ljudi. To je stara resnica, čeprav se proletariati ne ravna po njej. Torej ravna napak, hudo napak in proti medicinski znanosti in higieni. Sicer pa to ni edini napaka, ki jo delajo. Nobeden od njih ne posluša zdravniškega nasveta, če zbolijo, čeprav mu zdravnik najstrože predpiše lahko hrano: kurjoo obarbo, jajca, mlečni riž, kolačke. Oni pa zanašajo še na razni natopljene pasulj brez mesa, ko razni ali črni kruh, sir, čebulo. Lahko jim dopovedujete, kar hočete, a bodo ostali pri svojem!«

Prvega januarja 1920 so Moša Pijadeja sprejeli med člane partije, leto dni pozneje je bil jela izhajati drugo serijo njegove »Slobodne reči«, ki jo je Miroslav Križevac sprejel z naslednjimi besedami: »V drugi seriji »Slobodne reči« Moša Pijade vztraja — v svoji izpričani novinarski poziciji, v času in v razmerah, ki prepreču-

jejo delo vsakemu svobodnemu novinarju s kaj časti, v času, ko mora množica prestrzati udarce in zapostavljanje, s pravih revolucionarnim žarom napada zakon o zaščiti države, piše proti korumpiranemu beograjskemu tisku, brani brezdomce, umetnike brez ateljejev, reveže in invalide, pa ne več s prepričljivostjo intelektualnih argumentov, temveč s prebujanjem razredne zavesti. Motiv druge serije »Slobodne reči« ni več romantično-uporništvo, temveč marksistično določen. »Vse to Križevac potrjuje z Moševim citatom: »Do terorja, policijskih oblasti nisem sentimentalen. Fraze so odveč, govore dejanja. Pravzaprav ni naša stvar, da protestiramo proti teroru. Proti temu naj bi protestirali tisti, ki verjamejo v buržoazno demokracijo. Jaz ne verjamem vanjo.« Na koncu Križevac pravi: »Od tega do dvanajstletne ječe v Mitrovici je bil le korak. Moša Pijade je ta korak naredil pogumno in samozavestno ter se tako pridružil vrstam onih evropskih aktivistov, ki hočejo in znajo ustvarjati zgodovino.«

Konec leta 1924 je Moša Pijade ustanovil ilegalno tiskarno v Beogradu in tiskal glasilo KPJ »Komunist«, ker je menil, da KP ne more nastopati pred delavskim razredom brez svoje glasila. Ko so 17. februarja 1925 tiskarno odkrili, so ga obsojili na 20 let ječe, kazna pa so mu pozneje znižali na 12 let in poletje spet zvišali na 14 dolgi let, ki jih je odsedel v Sremski Mitrovici in Lepoglavi. Leta 1930 je v kaznilnici v Lepoglavi spoznal tovariša Tita. Tovariš Tito je v poročilu »iz življenja komunistov v zaporih na Jugoslaviji«, ki ga je napisal v Sovjetski zvezi, kamor je po izpustitvi leta 1935 odpotoval delat v bal-kanski sekretariatu kominterne o Moši zapisal: »Tovariš Pijade je star okoli 48 let, videti pa je precej starejši ob vsem trpljenju, ki ga je preživel v ječi. Sicer pa je še vedno oni stari borec. Ob vsaki krivici s strani uprave kar plane, ne da bi mu bilo mar na kazni, ki ga čaka. Uspešno mi je spravil k delu v elektrarni, kjer sem tudi sam delal kot elektrikan. Kaznilnica je bila obdana z visokim zidom, zato smo poskrbeli, da je Moša lahko slikal z ravne strehe elektrar-

ne. Naslikal je nekaj čudovitih pejsažev. Ko je izčrpal že vse motive s strehe, je jel slikati oblake, v čemer je zares velik mojster — to so njegove najlepše slike.«

Koliko sanj o svobodi je vtikal v te oblake, ki potujejo prek obzidja ječe, ta nekdanji študent slikarstva iz Münchna in Pariza, ki nam je zapustil približno 90 slik in 200 risb, med njimi tudi vrsto izrednih portretov svojih tovarišev iz ječe: Josipa Broza Tita, Ognjena Price in drugih. Moša Pijade, ki je povrh, kot je opozoril Križevac, »klasičen primer talentiranega esteta in tankočutnega analitika, ki se je odredel umetniškemu subjektu zaradi višje koncepcije. Svojo paleto, svoja platna in barve je zamenjal za raševinasto uniformo kaznjence v Mitrovici, namesto umetnika je postal borec mednarodnih političnih koncepcij.«

Brezkompromisen borec je bil tudi pod terorjem ječe, pa ne le v boju proti surovosti režima, ki je vladal v zaporih. V prvi številki lista ZB (Za boljše življenje), ki je izhajal v ječi, je zapisal: »Naš list naj bi bil kot glasilo naše kazenske celice podoba našega tukajšnjega življenja. Vendar tega ne smemo preozko pojmovati. Naše življenje v ječi niso le odnosi z upravo in tudi ne zgolj naši medsebojni odnosi. Na prisilnem delu smo po sili razmer, povezani s tujkajšnjimi težavami, hkrati pa smo, in tako se moramo tudi počutiti, čisto drugače in veliko tesneje povezani z življenjem in problemi delavskega gibanja in naše partije zunaj kaznilniških zidov.« Tako je tudi delal, ko je skupaj z Rodoljubom Colakovcem v ječi prevedel »Kapital«, kar je vsakokrat edinstven podvig in dragocen delež k vzgoji partijskih kadrov, ki se prav gotovo lahko meri z onim, kar je Moša Pijade prispeval, ko se je bojeval proti frakcionizmu v partiji, ki ga je vodil Petko Miletič.

NOV se je Moša Pijade pridružil v Črni gori, kjer je sodeloval pri organiziranju vstaje v okolici Kolašina in pozneje v štabu durmitorskega odreda. Italijanski okupator je to delo »strička Janka« ocenil na pol milijona lir.

»S svojo jasno vizijo prihodnosti

nas je pripravil na to, da bomo lahko sprejeli vse tisto, kar bo na politično prizorišče prišlo šele veliko kasneje,« so morda kot največji kompliment povedali na znanstvenem srečanju o življenju in delu tega velikega revolucionarja, srečanju, ki je bilo nedavno v skupščini SFRJ, v kateri klopele je pred dvema desetletjema sedel tudi Moša Pijade in se z govorniškega odra odločno zavzemal za »demokratski protidiktatorski način dela«. Dejstvo, da je »v vse svoje delo vnašal marksistično kulturo in revolucionarni entuziazem, etiko neomajnega prepričanja in etiko prave revolucionarne in aktivne odgovornosti«, daje pečat tudi vsemu dvajsetletnemu pojmovnemu delu Moše Pijade, kot neumornega publicista in marksističnega propagatorja, državnika-politika, ki je prispeval k oblikovanju ustave in celotne zakonodaje socialistične Jugoslavije. Novinarstvu, temu živemu in vznemirljivemu poklicu, edinemu, ki sem mu lahko posvečal vse svoje sile, kot je sam dejal, je zapustil sporočilo, aktualno tudi v današnjem času, da mora biti novinarsko delo predvsem angažirano in borbeno ter da se mora bolj kot na vse drugo — opirati na jezik resnice. »Ideja, ki ji služiš, za katero govoriš, se zanjo bojuješ, ki te neumorno vodi vse čas, ki živi v tebi, v enaki meri v srču kot v glavi, ideja, ki od tebe terja predanost in pogum, navdušenje in trdnost, ljubezen in sovraštvo, drznost in umirjenost ter previdnost. Za našega novinarja to pomeni — služiti socializmu.«

Umrl je nenadoma, 15. marca 1957 v Parizu, ko se je vračal iz Londona, kjer je vodil jugoslovansko parlamentarno delegacijo, v domovino. Ob tisti priložnosti je novinarsko pero za beležilo: »Umrl je, kot je tudi živel, kot je edino mogel umreti, v prvi liniji, ponosno vzravnano.«

Naj ob koncu članka, katerega namen je bil prav tak kot namen beograjskega simpozija — da bi ponovno osvetlili bogato podobo o Moši Pijadeju — zapisemo besede enega od novinarjev, s katerimi je komentiral govore, ki so se svrstili na simpozij: »Mošo so vsi imeli radi.«

Naj ob koncu članka, katerega namen je bil prav tak kot namen beograjskega simpozija — da bi ponovno osvetlili bogato podobo o Moši Pijadeju — zapisemo besede enega od novinarjev, s katerimi je komentiral govore, ki so se svrstili na simpozij: »Mošo so vsi imeli radi.«

Naj ob koncu članka, katerega namen je bil prav tak kot namen beograjskega simpozija — da bi ponovno osvetlili bogato podobo o Moši Pijadeju — zapisemo besede enega od novinarjev, s katerimi je komentiral govore, ki so se svrstili na simpozij: »Mošo so vsi imeli radi.«

Bojana Jager

BERIJE REVIVO DAN

ALI STE ŽE NAROČNIK REVIVJE OTROK IN DRUŽINA?

OB PODPORI TISOČGLAVE MNOŽICE

Burna demonstracija policistov ob pogrebu Graziosija in Cerraia

Zaenkrat brezuspešen lov za pobeglo napistko Mario Pio Vianale in njenim pajdašem

RIM, 25. — Na tisoče ljudi, med katerimi so bili zelo številni policisti in agente, so se zbirali na ulicah Trsta, da bi se pridružili pogrebu napistke Mario Pio Vianale in njenim pajdašem. Na tisoče ljudi, med katerimi so bili zelo številni policisti in agente, so se zbirali na ulicah Trsta, da bi se pridružili pogrebu napistke Mario Pio Vianale in njenim pajdašem. Na tisoče ljudi, med katerimi so bili zelo številni policisti in agente, so se zbirali na ulicah Trsta, da bi se pridružili pogrebu napistke Mario Pio Vianale in njenim pajdašem.

stniki ter funkcionarji so jih skušali zadržati od množice, ki jih je z vzklikanjem bodrila. «Naš položaj je nevzdržen — so kričali — dovolj nam je pogrebnih svečanosti za padlimi kolegi. Prevečkrat se pripetijo, da ko gremo zdoma, ne vemo, če se bomo zvečer vrnili živ. Častniki nas strogo kaznujejo za najmanjšo pomanjkljivost, potem pa jih srečamo tu s priložnostnim žalostnim izrazom na obrazu. Čast nam izkažejo samo po smrti.»

V RIMU PRVA JAVNA OBRAVNAVA ZARADI POSILSTVA

Nasilje nad žensko na zatožni klopi

Obtoženci, mladi predmetni huligani, so s pretepanjem in z grozno prisilili 18-letno Claudio Caputo, da je klonila njihovi pohoti

RIM, 25. — V dvorani rimskega kazenskega sodišča, ki so jo predstavniki feminističnega gibanja napolnili do zadnjega kotička, se je danes dopoldne začel proces proti sedmim fantom (dva od teh sta mladoletna), obtoženim, da so 30. avgusta lani posilili 18-letno Claudio Caputo iz L'Aquila, ki je bila zaposlena kot hišna pomočnica v Rimu. Proces je zelo pomemben, saj gre za prvo tovrstno obravnavo, ki je javna in ne za zaprtimi vrati.

Dekle je že večeraj na predvečer procesa opisala častnikarjem svoj dramatični doživljaj. Ki jo obenem banalna zgodba mladega podezelskega dekleta in simbol nasilja, katerega žrtev so ženske v družbi kot je italijanska, v kateri je mit moškega kot osvajačevalca in gospodarja še globoko zakoreninjen.

Claudio Caputo, ki jo je avgusta lani posililo 20 fantov (Telefoto ANSA)

njen, Claudia, podezelsko deklet, hčerka revnega zidarja, si je hotela z begom v mesto in z zapeljivimi priboriti vsaj trohico svobode, ki so jo doma odedovali. Zato je pobegnila v «veliko mesto». V njenem primeru je to Rim, vendar podobnih primerov bi lahko našli na desetine v vseh večjih italijanskih mestih, primere podlega nasilja, o katerem toliko deklet in žensk iz strahu in iz strahu ne spregovori z nikomer.

Claudia pa je ubrala nasprotno pot. Razglašila je svoj strah, svojo «sramoto», svoje dramatične doživljaje, da bi prispevala k odpravi nasilja proti ženskam in k odvrnitvi ženske kot povsem enakopravne članice (tudi s spolnega vidika) človeške družbe. «V rodni vasi — je priznala snodi — nisem strela več, saj je bilo vsako deklet, ki je upalo ob miraku z doma, takoj na slabem glasu. Oče me je pretepal, ko je pretepal

Nov potres v Turčiji

zahteval najmanj 20 človeških žrtev

ANKARA, 25. — Po lanskem novembrskem potresu, ki je opustošil območje Van in zahteval 15.000 človeških žrtev, se je danes ponovi ob 1.55 po srednjeevropskem času v Turčiji znova tresla zemlja. Šlo je za več sunkov jakosti 4,5 do 5, stopnje po Richterjevi lestvici, ki so zaželi vzhodni del države in povzročili po dotedanjih uradnih podatkih najmanj 20 žrtev med prizadetimi prebivalstvom.

Potres so se zlasti občutili na območju okoli mesta Palu, kjer so našli tudi nekaj 50 ranjenih. Približno 400 posojaj, tako stanovanjskih kakor javnih, je bilo porušenihih ozroma poškodovanih; med njimi je bilo tudi nekaj hiš, ki so bile popolnoma uničene.

ZARADI UGRABITVE ARH. BALCONIJA IN E. TRAPANI

Renato Vallanzasca obsojen na 21 let in 4 mesece ječe

Z današnjo obsodbo si je milanski gangster nabral že kar 36 let zaporne kazni - Zgledne razsodbe tudi za pajdaše

MILAN, 25. — Pred tukajšnjim kazenskim sodiščem se je proti večeru zaključil proces proti milanskemu gangsterju Renatu Vallanzasca in devetim članom njegove zločinske tolpe zaradi ugrabitve arhitekta Rina Balconija in hčerke «kozmetičkega magnata» Gaetana Trapanija, Emanuelea, «René» ali «Dillinger iz Comasine», kakor ga radi nazivajo pobalini iz mestne četrti, kjer je zrasel, je bil obsojen na 21 let in 4 mesece zapora ter na plačilo 2 milijonov lir denarne kazni; razen tega mu je bilo doživetelj-sko prepovedano opravljanje javnih služb. To se ni vse. Po prestopu zaporne kazni bo Vallanzasca, čeprav na prostosti, tri leta pod strogim policijskim nadzorom.

Javni tožilec dr. Marra je zanj zahteval 20 let in 4 mesece ječe ter 5 milijonov lir denarne kazni; sodni zbor pod predsedstvom Attilia Baldija je torej zaporno kazeno podaljšal za 12 mesecev, obenem pa skril za 3 milijone globo. Mladi bandit je sprejel razsodbo ravnodušno, objel mater in se pustil pospremiti nazaj v ječo.

Obsojeni so bili še: Antonio Colia na 6 let zapora in 800.000 lir denarne kazni; Giuseppe Uselli na leto in 4 mesece ječe; Anna Mazzau na 11 mesecev zaporne kazni; Rosa Coniglio na leto in 4 mesece, Alidzio Russo pa 5 mesecev. Osvaldo Monopoli na 3 leta in ravnino toliko mesecev in Benvenuto Pratico na 4 leta in mesec dni zapora.

Vallanzascov bratranec Camillo Rosica je ob navzočnosti maloštevilnih radovednežev ponovno zahteval od sodnega zbora psihiatrski pregled varovanja, češ da je že od rane mladosti podvržen božastvi, vendar zama. Vallanzasca je sprejel razsodbo, kakor že rečeno, močeno in zadržano. Morda zato, ker je prepričan, da bo kmalu zopet prost, kakor je predvečrjšim sam napovedal časnikarjem. Kakor koli že, v ječi bo še vsaj toliko časa kolikor bodo trajale številne druge sodne obravnave proti njemu.

Z današnjo obsodbo si je skupno nabral že kar 36 let zaporne kazni (6 zaradi ropa in 3 zaradi pobaega iz kaznilnice), a medtem se nenehno množijo številni zapornih nalogov, ki so jih izdala proti Renatu sodišča v raznih mestih države zaradi ro

Med pogrebno svečanostjo za umorjenima agentoma Claudio Graziosijem in Anselmo Cerraia med Claudiova mati Otobriana, potrla, ob žalosti presunljivo kričala: «Maša je končana... morilec... morilec...» Mož in sinova so nesrečno žensko le s težavo pomirili (Telefoto ANSA)

V OKVIRU TEMELJITE PREISKAVE, KI JE TRAJALA ŽE OD ZAČETKA JANUARJA

Karabinjerji so aretirali štiri nevarne zločince in četverico njihovih pajdašev

Med zajetimi je Pietro Novali, ki je z «rdečim brigadistom» Prosperom Gallinarijem vodil senzacionalni pobeg iz kaznilnice v Trevisu - Za rešetkami tudi dve ženski

BARDOLINO (Verona), 25. — Karabinjerji so davi aretirali štiri nevarne kriminalce, ki so nedavno pobegnili iz kaznilnice v Benetkah in Trevisu; obenem so zajeli tudi štiri njihove pajdaše, med njimi dve ženski.

Aretirani so bili: 24-letni Pietro Novali iz Bergama, ki je 2. januarja letos zbežal iz treviske ječnice; 29-letni Silvano Maistrello iz Benetk z nadzvom «Kociss», ki je 27. oktobra lani pobegnil iz zapora v Benetkah; 29-letni Costante Carraro iz Fossola v beneški pokrajini (poznajo ga predvsem z vzdevkom «Chessman»), ki je zbežal iz ječe skupaj z Maistrellom; 23-letni Umberto Marchesi iz Barmice v bergamski pokrajini; ki jo je pobegnil s Carrarom in Maistrellom iz beneške kaznilnice; 24-letni Paolo

Bogo iz Benetk, ki je bil izpuščen iz zapora 10. marca t.l.; 21-letni Mauro Forzati iz Mesole v pokrajini Ferrara; 24-letna Maria Rosa Cucchi iz Vareseja ter 21-letna Wilma Mazzucchetti iz Bergama.

Operacija za njihovo izsleditev se je dejansko pričela že pred nekaj meseci, sicer takoj po senzacionalnem pobegu iz zapornikov iz kaznilnice v Trevisu. Ravnateljstvo karabinjerje legije v Padovi je poslalo na lov za ubežniki skupino posebno izurjenih orožnikov; gre za moža, ki so kolikor toliko poznali bandite ter jih pričeli iskati v civilu in povsem svobodno.

Dne 22. februarja je Pietro Novali s pomočjo brzostrelke uklenil agente letedečega oddelka policije v Bergamu, ki so poprej obkolili njegov dom; pobegnili je, vendar tudi zapustil vidno sled. Ob isti priložnosti so agenti aretirali njegovo ženo Rito Rossi (26 let) iz Grumella v bergamskem okolišu. Natančno mesec dni pozneje se je obroč preiskovalcev še bolj stisnil: možje postavili so v kraju Lido di Spina (Ferrara), in sicer v neki tamkajšnji vili aretirali Maistrellovo zakonsko družico Luigino Chiozzotto in «priateljico» Maistrellove «desne roke» Paola Boga. Evo Venudo, potem ko je banditoma uspelo pobegniti po oboroženem spopadu. Agenti so kmalu nato zasledili njun avtomobil, v katerem je bilo več madežev krvi — šlo je za dokaz, da je bil vsaj eden od kriminalcev ranjen.

Sledila je aretacija nekega drugega moškega, ki je že poprej večkrat imel opraviti z agenti javne varnosti in ki je omagal pri skritju nekaterim pobeglim iz treviske kaznilnice; to je bilo na območju Monseliceja nedaleč od Padove.

Obroč policistov in karabinjerjev se je še bolj skrilil v Bardolino, kjer so orožniki prišli na sled nezakonitemu trgovanju z avtomobili (s parjenimi evidenčnimi tablicami). Ustrezna preiskava je dovela v prvih urah današnjega dne do aretacije Silvana Maistrella, Costante Carrara, Paola Boga, Mauro Forzati in Marie Rose Cucchi, ki so se nahajali v enem in istem stanovanju; tam so možje postavili med prvo, torej še površno preiskavo našli pet revolverjev, puško s preteženo cevjo, ročno bombo in poleg drugega bankovce v vrednosti kakih 12 milijonov lir. Maistrello in Carrara sta bila v resnici ra

njena, in sicer sta jima svinčeni ostali v hrbtu; po zdravniškem pregledu so oba sprejeli v najbližjo bolnišnico.

Operacija s tem še ni bila zaključena: karabinjerji so se potuhnili neke v neposredno bližino omenjenega stanovanja in pričakali pajdaše aretiranih. Sreča jim je bila mila, saj so lahko le nekoliko pozneje brez vsake težave vkleli še Pietro Novali, Umberto Marchesi in Wilmo Mazzucchetti. V njihovih žepih ter v notranjosti reaulta 5 z evidenčno tablico Verelli so našli na strel pripravljene revolverje P 38, bereta kal. 7,65 in bereta kal. 9 ter približno 2 milijona lir v bankovcih.

Preiskava se kljub vsemu seveda še nadaljuje. Karabinjerji hočejo odkriti izvor zaplenjenega denarja in morebitne zveze aretiranih z drugimi kriminalci, tako zlasti z zloglasnim padovanskim banditom Pierluigim Montecchioni, ki je pobegnil z Novaliem iz treviske kaznilnice — gre za nevarnega roparja.

Nekaj podatkov o aretiranih. Maistrello ali «Kociss» je izurjen ropar, posebno pa «strokovnjak» za pobaeg iz zapora; doslej je iz ječnice pobegnil kar šestkrat (en poskus mu je spodletel, njegovi «podvig» so bili nadvse akrobatski, Costante Carraro ali «Chessman» je prav tako ropar, razen tega je bil obtožen poskusa umora dveh karabinjerjev. Umberto Marchesi je bil za zapihi zaradi tatvin, ropa in ugrabitev. Paolo Bogo se je znašel za rešetkami zaradi številnih ropov, a Maria Rosa Cucchi, Wilma Mazzucchetti in Mauro Forzati so obtoženi, da so pomagali roparjem in kmetom pri begu oziroma skritju.

Med vsemi je vsekakor najbolj «zanimiv» Pietro Novali. Skupno z Domenicom Napoliem in rdečim brigadistom Prosperom Gallinarijem je namreč vodil pobeg iz kaznilnice v Trevisu. (dg)

CATANIA, 25. — Na nezavarovanem železniškem prehodu sta našli smrt brata Alfio in Emanuele Caruso. Bilo jima je 62 oziroma 58 let. Ko sta z avtomobilom fit 1100 nepredvidno zvožila čez tirnico, je privzloila lokomotiva in zmečkala vozilo. Nesrečnika sta bila kmalo poleg drugega bankovce v vrednosti kakih 12 milijonov lir. Maistrello in Carrara sta bila v resnici ra

TRŽAŠKI DNEVNIK

Uresničevanje osimskih sporazumov

(Nadaljevanje z 2. strani)

terih je KPI podprla tudi gospodarske globalne zaščite slovenske narodnostne skupnosti. Potem ko je poudaril, da pomeni kulturno in zgodovinsko bogastvo Slovencev obojatega za italijansko večino, je obzaloval, da je bilo prekanje obeh kultur doslej žal le epizodsko (tu je posebno omenil uprizoritev Cankarjevega «Idealista» in Merkujevega «Kacjega pastirja»), je dodal, la se bo to dogajalo, dokler ne bo parlament dokončno rešil problema globalne zaščite. Dejstvo pa je — je dodal — da so po dvajsetih letih fašizma, ko je bil raznarodovalni namen javno proglasen, Slovenci 30 let živeli v republiki, katere ustava jim je načelno zagotavljala uživanje vseh pravic, medtem ko je bila konkretna praksa vlad in strank, ki so bile na oblasti na krajevni ravni, usmerjena v nasprotno smer.

Ta položaj pomanjkljive zaščite — je nadaljeval Rossetti — je po ratifikaciji osimskih sporazumov nevzdržen, saj je padel še zadnji lažni alibi krščanske demokracije, da ne bi izpolnila te obveznosti. Potem ko je poudaril, da je vladna sprejela priporočilo komunistov in socialistov, da v roku 13 mesecev pripravi zakon o globalni zaščiti, je pokrajinski tajnik KPI omenil nujnost ažurniranja in hitre predstavitve komunističnega zakonskega osnutka.

Rossetti je v poročilu, ki so ga prisotni poslušali z veliko pozornostjo, ter ga na koncu nagradili z dolгим aplavzom, so sledili pozdravi gostov, najprej tov. Alojza Ceglara in Pina Degrossija v imenu obeh delegacij iz Jugoslavije. Po posegu predsednika tržaške pokrajine Gherisija, so kongres potrdili še pokrajinski tajniki PRI Suklan, PSDI Berce, Slovenske skupnosti Dolhar in PSI Bonicollari. Pokrajinski tajnik KD Rinaldi, ki je bil navzoč skupaj z delegacijo svoje stranke, se ni oglašil k besedi.

Kongres KPI se bo nadaljeval danes in jutri z diskusijo, zaključnim posegom člana izvršnega tajništva Anselma Gouthiera ter volitvami novega pokrajinskega odbora ter delegatov na deželni kongres, ki bo čez tri tedne.

Preiskava se kljub vsemu seveda še nadaljuje. Karabinjerji hočejo odkriti izvor zaplenjenega denarja in morebitne zveze aretiranih z drugimi kriminalci, tako zlasti z zloglasnim padovanskim banditom Pierluigim Montecchioni, ki je pobegnil z Novaliem iz treviske kaznilnice — gre za nevarnega roparja.

Nekaj podatkov o aretiranih. Maistrello ali «Kociss» je izurjen ropar, posebno pa «strokovnjak» za pobaeg iz zapora; doslej je iz ječnice pobegnil kar šestkrat (en poskus mu je spodletel, njegovi «podvig» so bili nadvse akrobatski, Costante Carraro ali «Chessman» je prav tako ropar, razen tega je bil obtožen poskusa umora dveh karabinjerjev. Umberto Marchesi je bil za zapihi zaradi tatvin, ropa in ugrabitev. Paolo Bogo se je znašel za rešetkami zaradi številnih ropov, a Maria Rosa Cucchi, Wilma Mazzucchetti in Mauro Forzati so obtoženi, da so pomagali roparjem in kmetom pri begu oziroma skritju.

Med vsemi je vsekakor najbolj «zanimiv» Pietro Novali. Skupno z Domenicom Napoliem in rdečim brigadistom Prosperom Gallinarijem je namreč vodil pobeg iz kaznilnice v Trevisu. (dg)

CATANIA, 25. — Na nezavarovanem železniškem prehodu sta našli smrt brata Alfio in Emanuele Caruso. Bilo jima je 62 oziroma 58 let. Ko sta z avtomobilom fit 1100 nepredvidno zvožila čez tirnico, je privzloila lokomotiva in zmečkala vozilo. Nesrečnika sta bila kmalo poleg drugega bankovce v vrednosti kakih 12 milijonov lir. Maistrello in Carrara sta bila v resnici ra

Giuricimovci kujejo novo občinsko listo

Zagovorniki «integralne proste cone» se bodo z lastno občinsko listo udeležili prihodnjih občinskih volitev. Komisija «desetih» je izbrala volilni znak in geslo: ladjski kljun z napisom «Integralna prosta cone za rešitev Trsta». Giuricim, Gruber Bencova in ostali so pripravili tudi volilni program v treh točkah: poleg integralne cone zahtevajo še zaščito Krasa in avtonomno pokrajinskega odbora ter delegatov na deželni kongres, ki bo čez tri tedne.

V poročilu, ki so ga kot občajno poslali samo «Piccolu», se pomobniki integralne cone zavzemajo za čim prejšnje sklicanje občinskih volitev, saj po njihovem mnenju zastopajo sedaj mesto «protidemokracije» manjšine.

Sporočilo družbe Lloyd Adriatico

Zavarovanje proti škodi na avtomobilih med pouličnimi izgredi

Tržaška zavarovalnica Lloyd Adriatico je v teh dneh sporočila novost na področju zavarovanja avtomobilov, ki zadeva škodo, ki jo na avtomobilu povzročijo demonstranti med neredi. Zavarovalnica namreč

po zadnjih neredih, med katerimi je bilo uničenih in poškodovanih mnogo avtomobilov, proučuje nov način zavarovanja, ki bi zajemal lastnikom avtomobilov povrnitev škode tudi tedaj, ko bodo vozila poškodovana med pouličnimi izgredi in demonstracijami. S tem bo zavarovalnica proti nizkemu doplačilu posredovala avtomobilistom boljše storitve.

Aprilski simpozij o evropskih prevoznih

Institut za proučevanje prevozov v skupnem evropskem tržišču, ki ima sedež pri tržaški univerzi, prireja 4. in 5. aprila v konferenčni dvorani družbe Assicurazioni Generali v Ulici Trento 8, dvodnevni simpozij o temi «Veliki evropski tinerariji po kopnem», ki je posebej zanimiva za obsejna področja Furlanije - Julijske krajine, Slovenije in Koroške.

SKLAD DUŠANA ČERNETA

V veliki dvorani Slovenske prosvete v Trstu, Donizettijeva 3, bo v ponedeljek, 28. t.m., ob 20.15, svečanost ob drugi podelitvi nagrade iz Sklada Dušana Černeta. Sklad je bil ustanovljen 1.1.1976. Kot je rečeno v drugem členu statuta, je cilj Sklada podpiranje idej, za katere se je boril Dušan Černa: slovenstvo, demokracija, krščanstvo. Iz Sklada se podeljuje vsako leto ob obletnici smrti Dušana Černeta (29. marec 1975) Slovencu ali slovenski ustanovi nagrada kot priznanje za zasluge v boju za prej navedene ideje.

Lanski nagradenec je bil list «DOM», ki ga z vizijo slovenskega osvobodila izdajajo naši duhovniki v Beneški Sloveniji.

Občni zbor SLORI

(Nadaljevanje s 1. strani)

od katerih tri v drugih jezikih, se pripravljajo, da bo predložil ZTT izdajo zbornika o januarskem simpoziju v slovensčini in italijansčini. Prav tako je vzpostavil stik s slovensko stvarnostjo in deželi, se je spustil na teren, ga je začel preučevati in analizirati. Želel je delovati za slovensko narodnostno skupnost med Slovenci in je skušal o svojem delu obveščati tudi italijansko javnost, ki naj pripomore k rešitvi slovenskih problemov. Sedaj se pripravljajo, da nadaljuje svoje delo z večletnim programom.

Dosedanje delovanje instituta je bilo gmotno odvisno od kulturnega sklada SKGZ, kar prav gotovo ne more zadostiti njegovim finančnim potrebam. Deželna vlada po objavljeni podpori pred dvema letoma se ni odgovorila na našo prošnjo, čemur se nemalo čudimo. Upamo da bo sedaj, ko se sočlani, z dejstvom, da naš inštitut z vsoto resnosti bavi z raziskavami dela deželne stvarnosti, bolj pozitivno pristopila k našim prošnjam za finančno dodeljavo, ki bi omogočila še večjo razvijanost našega dela. Prav tako upamo, da bodo delo našega inštituta podprle vse slovenske prijateljske razpoložene politične, sile, zlasti pa vse slovenske organizacije, ki jim mora biti jasno, da je naš inštitut neustrankarski in so mu hodiščne potrebe in zahteve slovenska narodnostne skupnosti v naši deželi — je zaključil dr. Šiškovci.

Na koncu je ravnatelj SLORI orisal večletni delovni program, ki si ga je pred kratkim postavila ustanova in ki napoveduje še bolj razvijano dejavnost.

Po poročilu se je razvila razprava, v katero so posegli M. Košut, A. Oblak, V. Svetina, M. Kravos, prof. Zajec, dr. A. Kukanja, prof. Bibič, prof. A. Lokar, dr. L. Berce in dr. D. Cupin. Razprava se je sukala predvsem okrog novega programa inštituta, pri čemer so prisotni opozorili še na nekatere nove naloge, ki jih tudi pred SLORI postavlja osimski sporazum. Poudarjeni so bili tudi problemi ekologije, gospodarstva, kulture in publicizacije gradiva, ki ga inštitut zbira in objavlja, in sicer ne le v slovensčini, ampak tudi v italijansčini in v nekaterih drugih jezikih, tako zlasti v angleščini. Razprava je zajela tudi vprašanje kadra pri inštitutu, ki bi ga moral primerno okrepiti, kar pa je seveda povezano s finančnim vprašanjem.

V odsotnosti tajnika Lipova je predsednik Šiškovci nato podal blagajniško poročilo z obračunom za leto 1976 in proračunom za leto 1977. dr. A. Kukanja pa poročilo nadzornega odbora. Poročila so priložni soglasno odobrili.

Sledilo je glasovanje za obnovitev upravnega odbora, ki ga po odločbi sestavljajo Darko Bratuna, Viljem Cerno, Miroslav Košuta, Mitja Race, Pavel Stranj, Karel Šiškovci, Alojza Volšič in Vladimir Vreem. Nadzorni odbor je bil potrjen v dosedajni sestavi: Angel Kukanja, Stanislav Oblak, Stanislav Renko, in namestnik Miro Primozic in Vito Svetina.

Končno je občni zbor sprejel kandidaturu 11 novih članov inštituta s čimer se njihovo število poveča na 59. Novi člani so Tamara Blazina - Simonetta, Ferruccio Clavina, Jože Dekleva, Mario Garup, Zliva Gruden, Marko Lah, Jože Pirjavec, Franc Piščanec, Joško Priščin, Marco Pozzetto in Salvatore Venosi.

Končno je občni zbor sprejel kandidaturu 11 novih članov inštituta s čimer se njihovo število poveča na 59. Novi člani so Tamara Blazina - Simonetta, Ferruccio Clavina, Jože Dekleva, Mario Garup, Zliva Gruden, Marko Lah, Jože Pirjavec, Franc Piščanec, Joško Priščin, Marco Pozzetto in Salvatore Venosi.